

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 32. (92.) ÉVF. • 6. SZÁM • 2022. JÚNIUS • ÁRA: 3 LEJ

Ballagás a JZSUK-ban és a BMUG-ban

Nyárelőn

● Pünkösöd havában ünnepelünk: a keresztény egyház születését és az iskolákból az életbe kilépő fiataljainkat, a kibontakozó nyarat és kertünk zamatos terményeit, a nyári vakáció harsány örömeit és a táborba igyekvők izgatottságát. Ünnepeljük az életet, Istentől kapott legdrágább ajándékunkat.

Ha szétnézünk a teremtet világban, azt tapasztaljuk, hogy egy élőlény, de különösen az ember azért marad életben, mert képes, akar és tud tanulni, tapasztalatokat felhalmozni, elemezni,

következtetni, döntéseket hozni és cselekedni. Mi, emberek még intézményeket is létrehoztunk annak érdekében, hogy közösségeinket tanult emberekkel gyarapítsuk. Kétségtelen tehát, hogy életünk kiemelkedően fontos része a tanulás, az önképzés, a tapasztalatszerzés. Adjunk hálát mindazokért, akik szeretettel, türelemmel, bölcsességgel neveltek, oktattak, irányítottak, segítettek minket és szeretteinket: általuk is váltunk azzá, akiknek ma ismerjük magunkat.

A tartalomból:

Pszichológusok az oktatási intézményekben

4

A lélek ígérete

5

Érdekességek a székelykeresztúri gimnázium történetéből

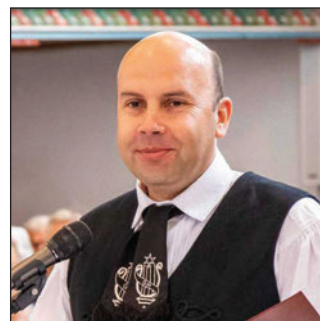
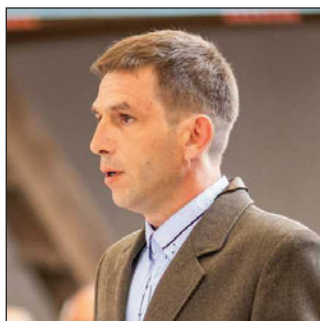
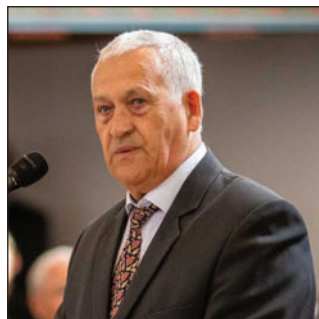
6

A nagyajtai unitárius műemlék templom

12

„Szerezz bölcsességet, szerezz értelmet...!” (Péld 4,5a)

Újjászületett a nagyajtai vártemplom

Fotó: Benkő Levente, Kocsis-Boldizsár János, Sütő-Bernáth Zsigmond. Cikkeink a 10–14. oldalon.

LÉLEKKENYÉR

Tanulni sosem késő

„Június volt s ujjongtunk, nincs tovább, / Most gyertek szabad mellű örömök / S pusztuljatok bilincses iskolák” – ezekkel a sorokkal kezdődik Ady Endre *Üzenet egykori iskolámba* című verse. A balladások, évvárók, vizsgák időszakában sokan már csak a végét várják, hogy szabaduljanak a tanulás terhes kötelességétől. Talán emlékszik még a kedves Olvasó, amikor maga is alig várta a tanév végét, a vakációt vagy éppen azt, hogy kiléphessen a nagybetűs életbe, megállhasson a saját lábán. Akkor valóban bilincsesnek éreztük az iskolát, tanáraink szigorát és elvárásait túlzottnak, s csak arra vágytunk, hogy szabaduljunk, nem gondolva arra, hogy mi felé vágyakozunk, csupán arra, hogy miből kívánczunk el. Aztán hányszor sírtuk vissza az iskolát, búsulva azon, amit elmulasztottunk vagy hálásan gondolva arra, ami szépet és maradandót kaptunk. Érdekesek ilyen szempontból az osztálytalálkozók, amikorra megszépülnek az emlékek, nevetni tudunk az egykori nehézségeken. A szigorú tanárok boldog emlékü oktatókká nemesednek az emlékezés szárnyán.

Tanulni azonban nemcsak az iskolában lehet és kell, ezt sokszor megtapasztalhattuk. Ha megállunk a tanulással, nem haladunk előre a szakmánkban, de még a világban sem boldogulunk, ha nem követjük a technika vívmányait, nem igazodunk a környezetünk változásaihoz. Ha lemaradunk, nem értjük meg, ahogy egyetlen generáció sem értette igazán az utána jövőket, és esélyünk sincs felzárkózni. Az öregedés visszafordíthatatlan folyamatát megállítani nem lehet, de legalább lassítani vagy kevésbé fájdalmassá tenni igen. Sose szégyelljünk hát kérdezni, tájékozódni, tanulni. Nemrég egy zenetanár ismerősöm mesélte, hogy kedve támadt felnőtt fejjel a zenének egy új ágával ismerkedni, de szégyellt továbbképzésekről érdeklődni a kora miatt egészen addig, míg egy közel nyolcvanéves tanítványa nem került. Az idős zenekedvelő megmutatta neki, hogy tanulni sosem késő. Vagyis egy adott ponton túl már az, de azt inkább ne várjuk meg!

Nyitott szemmel és nyitott szívvel járni a világban, rácsodálkozni az élet sokféleségére, kutatni és megismerni csodáit, kérdezni, kételkedni, válaszokat keresni az embernek minden életkorban kötelessége. Nemcsak az elvárások miatt, hanem mert emberi létünknek velejárója. Az ember hajlamos ugyan a lustaságra, s megfelelő külső motiváció nélkül (ami lehet akár a megbukástól való félelem is) nehezebben mozdul, jó

RÁCZ MÁRIA

esetben felnőttkorunkra kialakul a belső, maradandó, erős készítés az állandó tanulásra. Amikor nem másokért vagy külső nyomásra leszünk hajlandóak erőfeszítést tenni, hanem saját jól felismert érdekünkben.

Az élethosszig tartó tanulás már nemcsak a lelkésszel kapcsolatos poénokban jelenik meg (a jó pap holtig tanul, sírkövére azt írják, befejezte tanulmányait), hanem általánosan elfogadott alapelvvé vált.

„Ők pedig kitartóan részt vettek az apostoli tanításban, a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban.”

(ApCsel 2,42)

Továbbképzők, szakmai képzések, ismeretterjesztő előadások egész sora áll az ember rendelkezésére, ha tanulni szeretne. Persze ki sem kell mozdulni a házból, ha valaminek utána szeretnénk nézni és az olvasás, rejtvényfejtés, sőt a kétkezi munka is fejleszti az elménket. Nem szabad megrettenni a nehézségektől és a lehetséges kudarcoktól, mert még azokból is okulhatunk, tanulni lehet és kell, minden életkorban: iskolában vagy azon kívül, szervezeten vagy önállóan, mert szebbé és gazdagabbá teszi az életünket.

Számomra az apostolok pünkösti öntudatra ébredése is ezt példázza. Amíg a Mester mellettük volt, az olyan volt, mint az iskola: volt, akit meghallgatni, követni, akár vitatkozni vele. Volt, aki lelkiismeretes tanárként biztasson a fejlődésre, segítsen az eltévedteknek, igazgassa a kételkedőket. Nagypéntek gyásza, illetve az, hogy a mennybe ment Jézus áldozócsüörtökön végképp eltűnt az érzékelhető valóságból, arra döbbsenthette rá őket, hogy most már nekik maguknak kell folytatniuk a megkezdett igazságkeresést. Kaptak ugyan példát rá és eszközöket hozzá, de cselekedniük nekik maguknak kell. Ők akkor, ott úgy döntöttek, hogy felvállalják az út folytatását, mernek nagyot álmodni és dolgozni érte. Az ő lelkesedésükből merítsünk mi is erőt és bátorságot, hogy Ady Endrével vallhassuk:

„Bár zord a harc, megéri a világ,
Ha az ember az marad, ami volt:
Nemes, küzdő, szabadlelkű diák.”

LÉLEKTÉRKÉP

Pszichológusok az oktatási intézményekben

SIMÓ MELINDA

Az Unitárius Közlöny havi témáihoz igazodva ebben a hónapban, amelyben az oktatás és az oktatási intézmények a kiemelt téma, saját foglalkozásomat mutatom be, vagyis arról írok, hogy mi is tulajdonképpen egy iskolapszichológus feladatköre.

Romániában az 1989-es forradalommal újraindult a pszichológusok képzése is, és hamarosan egy új foglalkozás, a tanácsadó tanár, közismertebb nevén az iskolapszichológus jelent meg az oktatási intézményekben.

A tanácsadó tanár igencsak érdekes foglalkozás: kicsit tanár, kicsit terapeuta, kicsit fejlesztő. Hasonlóan a tanárokhöz, a heti negyven órából tizennyolc órát köteles úgynevezett direkt óráként eltöltenie, a maradék huszonkét órát felkészülésre, továbbképzésekre használhatja.

A direkt órákban négy órát tanít lélektant vagy társadalomtudományokat, a többiben egyéni vagy csoportos foglalkozásokat vezet.

Jelenleg egy iskolapszichológus körzetéhez legalább 850 diák tartozik, bár törvényesen ez a szám 500 alá csökkent, a gyakorlatban a saját körzetemben több mint 1300 diák van.

Visszássága a törvényhozásnak, hogy egy állás megalakulásakor csak a diákok számát veszik figyelembe, ám a munkaköri leírásban az áll, hogy a tanácsadó tanár diákokkal, szülőkkel és tanárokkal folytat munkát.

Régóta jelezzük, hogy a szakmánk nagyon túlterhelt ezekkel a keretekkel, ennek hatására a törvényi szabályozás elmozdult, ám gyakorlati alkalmazása még hátra van.

Húsz éve, amikor elkezdtem dolgozni, ez a szakma új és megtűrt volt, mára elfogadott és igényelt.

Egyéni tanácsadásra két úton jutnak el hozzánk a diákok, a kisebbeket általában irányítják a pedagógusok vagy szülők, a középiskolás diákok saját elhatározásból keresnek meg.

Hosszú, érzékenyítő munkánk volt abban, hogy az előítéleteket oldani tudjuk, illetve hogy azok megítélését, akik pszichológushoz járnak, pozitívabb irányba mozdítsuk. Sokszor szembesültünk azzal a vélekedéssel, hogy csak az agybajosok, selejtelek járnak agyturkászokhoz.

Nőtt a társadalom igényessége az érzelmi területeken, nagyobb az érdeklődés az érzelemszabályozás, a stresszkezelés, a megküzdési mechanizmusok, értékrend-meghatározás, kommunikációs stílusok iránt.

Gyakori, hogy azok a diákok, akik a felsoroltakban szeretnének fejlődni, felkeresik az iskola pszichológusát.

Sajnos a rendszer túlterheltsége miatt megtörténik, hogy egy-egy diák csak hosszú várakozás után jut el a tanácsadóhoz. Kiemelten figyelünk a speciális nevelést igénylő diákokra, egyéni tanácsadásban ők elsőbbséget kapnak.

Ebben a szakmában előny, hogyha valaki magyar ajkú tanácsadó tanár: rengeteg magyarországi képzés elérhető számunkra, így láthatjuk, hogy ott hogyan szerveződnek a támaszszakmák. Magyarországon a szakmai hálózat fejlett, tehát ha egy gyerek speciális igényű, akkor egy egész csapat segíti őt és a családját. Ennek a csapatnak a tagja a neurológus, gyermekpszichiáter, fejlesztőtanár, pszichológus, szociológus, terapeuták, és állandó kommunikáció van közöttük.

Romániában túl gyakran történik meg, hogy a csapat csupán a tanácsadó tanárra korlátozódik. Székelyudvarhelyen, sőt Hargita megyében sincs magyar ajkú gyermekpszichiáter és neurológus, tehát nagyon hosszú a folyamat, amíg pontosan kiderülhet, hogy egy-egy tanulási lemaradás mögött mi is állhat valószínűleg.

Ez a hosszú folyamat nagyon igénybe veszi a családot, és az iskolapszichológus feladata, hogy támaszt nyújtson ilyenkor, olyan támaszt is, ami túlmutat a puszta szakmán (törvényi keretek tisztázása, orvosok elérhetősége stb.).

Mint már említettem, az iskolapszichológus csoportfoglalkozásokat is vezet. Széles a paletta, itt is lehet tanároknak, szülőknek és diákoknak tartani ezeket a foglalkozásokat.

Én a pszichoedukatív jellegű foglalkozásokat kedvelem, úgy gondolom, hogy szívesen lennék egy olyan társadalom öregje, amelynek magas az érzelmi kultúrája. Mérei Ferenc professzorral vallom, hogy nem a tankönyvekből, hanem a saját életünkéből kell pszichológiát csinálni, ezért gyakori, hogy olyan témákat bontunk ki, amelyeknek aktualitása van, mint például a bullying jelensége, reziliencia, tanulási módszerek, gyász stb.

Benedek Elektől származó gondolat: az iskola legnagyobb hibája, hogy nincs benne lélek.

Lélektanászként vallom, hogy kötelességünk odafigyelni erre a hibára, és lelket vinni az iskolába, az intézményeinkbe. A több mint húszéves tapasztalatom azt mondatja velem, megéri!

HITFORRÁS

A lélek ígérete

Több mint tíz éve annak, hogy az egyház berkeiben tevékenykedem, ez pedig többek között azt jelenti, hogy rengeteg unalmas gyűlésen kellett már részt vennem. Nehezemre esik ilyenkor figyelni a hosszú, barokk körmondatokra, céltalan gondolatok bolyongására. Vannak azonban gyűlések, amelyek kifejezetten izgalmasak számomra, elsősorban azok, amelyekben konkrétumokról beszélünk, például egy rendezvény megszervezéséről, vagy arról ötletelünk, hogyan tudjuk az adott táborot minél hatékonyabban, kreatívabban megszervezni, lelket önteni belé. Ilyenkor indul be az emberben az egészséges izgalom folyamata, s az apró lépések művészetével elkezd egyenként teljesíteni a feladatokat azért, hogy a végén egy szép és sikeres, közösségformáló rendezvényt tudhasson a háta mögött, olyat, amelyben lélek is volt, nem csak rendezvényszervezői tapasztalat.

Legyen benne lélek! Oly sokszor hangzik el ez a felhívás: a tanár ezzel biztatja a szavalóversenyre készülő diákját, a lelkészt ezzel bátorítja párja a prédikációra való felkészülés folyamatában, az edző is ezzel próbálja feltüzelní a tétmérkőzés előtt álló csapatát.

A Szentírás első mondataiban azt olvassuk, hogy legyen világosság, s eljátszhatunk azzal a gondolattal, hogy az első pünkösd alkalmával, a szentlélek kiáradásának pillanatában az Úr hasonlóképpen mondta a Jeruzsálemben összegyűlt közösségnek: legyen bennetek lélek. És így váltak egyházközösséggé. Láttá Isten, hogy a közösség jó. Így lett este, és lett reggel.

A szentlélek kiáradása formálta tömegből szent gyülekezetté a kétezer évvel ezelőtt összegyűlt férfiakat és asszonyokat, de az ilyen több évezredes távlatokkal az a gond, hogy mi, kései utódok nehezen tudunk kapcsolódni ezekhez az eseményekhez, mert más korban élünk – mondogatjuk, nagyot változott a világ azóta. Ehhez az ünnephez azonban mindannyian tudunk kapcsolódni! Hogyan? Lélekben, mert emberekként érezzük át a tanítványok lelki vívódását, majd örömujjongását. Ők ugyanis húsvét után szétszéledtek, a Mesterük elvesztésének tragédiája reményeiket törte össze: egy igazságos, békés, együttérző világ reménységét. Csalódottak voltak és reményvesztettek, hiszen egy olyan embert ítéltek el és feszítettek keresztre a szemük láttára, aki szeretni tanította őket, aki életpéldájával megmutatta nekik, milyen is a valószínű Isten országa. S mégis a gyarló emberi döntések elnémították ezt az embert! Szétszéledtek, elindult mindenki a maga útjára azzal a tudattal, hogy ez a

ELEKES ZSOLT

világ a velejéig romlott, semmi remény arra, hogy azt szebbé, jobbá tegyék. Mégis, néha eszükbe kellett jusszon mennyire jó volt a Mester közelében lenni, tőle tanulni, s titkon reménykedtek, hogy át fogják tudni még élni a felebaráti szeretet leghitelesebb megnyilvánulását. Aztán teltek a napok és még több idejük volt gondolkodni, gyászolni, imádkozni, terveket szőni. És elérkezett pünkösd napja, amikor Jeruzsálem-

„Mert tiétek ez az ígélet és gyermekeiteké, sőt mindazoké is, akik távol vannak, akiket csak elhív magának az Úr, a mi Istenünk.” (ApCsel 2,39)

ben újra találkoztak a tanítványok és a beszélgetések során minden biztonnal újra fellángolt bennük a tenni akarás Isten országa továbbépítéséért. Bizsergő érzés ez, amikor szétfeszít az öröm a tudattól, hogy kéz a kézben tudjuk jobbá tenni a világot, s lehetőségünk van hozzájárulni a világ tényleges fejlődéséhez. Biztosan tapasztaltuk párszor mi is helyi közösségeinkben! Ezen beszélgetések során jöhettek rá a tanítványok, hogy bár Jézust megfeszítették, az életpéldája általuk tovább tud élni, s minél több emberhez tudna eljutni az az érzés, amely őket is elvarázsolta Jézus körül. Csupán el kell kezdeni valahol ezt a munkát. Ekkor állt ki Péter, és mondta el azt a beszédét, amelynek hatására megalakult a pünkösd gyülekezet.

Biztosan szorongott, mielőtt kiállt a tömeg elé. Mint egy iskolás, ha színpadra kell állnia. Biztosan kételyei voltak arról, hogyan fogadják a prédikációját. Mindezek ellenére sikeres volt a beszéde! Így működik a lélek! Áldott ünnepet!

Herradis von Landsberg: A szentlélek kiáradása a tanítványokra (1180)

TUDDAD-E?

Érdekességek a székelykeresztúri gimnázium történetéből

LAKATOS SÁNDOR

• P. Szentmártoni Kálmán, aki 1907–1934 között volt a székelykeresztúri Unitárius Gimnázium történelem-földrajz szakos tanára, majd 1934–1935 között az iskola igazgatója, meghatározó szereplője volt annak a helyi szintű mozgalomnak, amely a kistérség talán legfontosabb védjegyének, a Petőfi-kultusznak kialakulását alapozta meg. Dr. Kiss Ernő kolozsvári főgimnáziumi tanár 1911-ben indítványozta Petőfi Sándor Székelykeresztúron töltött utolsó éjszakája helyszínének emléktáblával való megjelölését. Szentmártoni az *Ellenzék* újság 1911. május 27-i számában *Petőfi utolsó éjszakája* című cikkében részletesen dokumentálta a Petőfi székelykeresztúri tartózkodásának hiteles történetét. A márvány emléktáblát nehéz történelmi viszonyok ellenére végül 1928-ban sikerül elhelyezni a Gyárfás-kúria bejáratánál. A közelmúltban Petőfi székelykeresztúri tartózkodásáról Sándor Zsigmond Ibolya kortárs muzeológus adott közre releváns írásokat.

• Tudtad-e, hogy tordátfalvi Pap Mózes (1866–1940), az iskola egykori diákja, aki 1892-től volt a gimnázium filológia szakos tanára és könyvtárosa, majd 1907–1920 között igazgatója, meghatározó szerepet töltött be abban a törekvésben, amelynek köszönhetően 1914-ben felépülhetett a gimnázium Pákei tervezte nagy épülete a Pap János-féle telken. Pap Mózes maga is szerepet vállalt a Petőfi neve előtt tisztelgő emléktábla ügyében. Igazgatóságának ideje alatt, 1915-ben vált a keresztúri unitárius iskola nyolc osztályú főgimnáziummá, és kapta meg az intézmény a fenntartásához szükséges magyar állami segítyt. Az iskola ügye iránti elköteleződését és annak elismerését jelzi az a tény is, hogy a nyugalmazott igazgató ravatala az iskola előcsarnokában volt felállítva.

Pap Mózes ravatala

..... Székelykeresztúri Pedagógiai Kör.

Emléktáblát Petőfinek!

Petőfi Sándor Székelykeresztúron töltötte utolsó éjszakáját, innen indult ki szomorúan dicső útjára.

Székelykeresztúron van jeltemül az a ház, amely **Petőfinek** utolsó földi hajléka volt, amelyben utolsó vacsoráját elköltötte, s ahol lantját utoljára szólaltatta meg a bájos Varga Róza. Nagyjelentőségű emlék e ház (Gyárfás Endre tulajdona) ránk nézve, mert szent ereklje a magyar nemzetnek minden hely, minden talpalatnyi föld, ahol a szabadság dicső mátyrja megfordult s méltó a megjelölésre.

Hisszük, hogy a magyar társadalom szent kötelességét e téren is teljesíteni fogja s néhány fillérnyi adományával elősegíti, hogy a házat, melyben Petőfi megfordult, emléktáblával jelölhessük meg. Ne legyünk igazságtalanok Petőfi nagy szelleme iránt, ki a magyar haza földjén élő minden öntudatos ember szívében egyforma szeretettel kell, hogy beírva legyen.

A jelen esetben kegyeletes áldozathozás a mi igazi elismerésünk. Adakozunk, mert ezzel megbecsüljük önmagukat s a szellemet, a földi értékek között a legelsőt!

Minden pénzzadomány **Szentmártoni Kálmán** gimn. tanár bizottsági pénztárhoz küldendő **Székelykeresztúrra**.

A „Székelykeresztúri Pedagógiai Kör”-nek 1913. május 2.-án tartott üléséből.

Pap Mózes

gimu. igazgató, elnök.

Mihalik József

áll. tanítóképz. int. tanár, titkár.

Szentmártoni Kálmán

gimn. tanár. b. pénztáros.

A közreadott felhívás

Az iskola harangja

• Berde Mózsa kilenc évig volt a székelykeresztúri Unitárius Gimnázium tanulója. Végrendeletében a

Berde Mózsa (1815–1893)

gimnázium részére 100 000 forintot adományozott. A fennmaradó pénze kamatja 2/5-ét tőkésítendőnek, 3/5-ét elkölthetőnek rendelte megjelölt iskolai és egyházi célokra. Végrendelete nyolcadik paragrafusaiban nagybúni birtoka jövedelméből alapítványt tett Kolozsvárra 100, Székelykeresztúron és Tordán 50-50 tanuló részére. Ez az adomány képezte a legendás Berde-cipó-alapítvány alapját. Az unitárius jötevek fedelme 2008-ban lett a székelykeresztúri iskolánk névadója. A helyi emlékezet szerint a ma is iskolai jelképként ismert Berde-cipót Székelykeresztúron a mai Berde Mózses utcában sütötték. A helyi emlékezet ismerni véli azt a háztartást is, amelynek udvarán állt a kemence, amelyben a test tápláléka naponta sült, a kemencét azonban sajnos mára már elbontották.

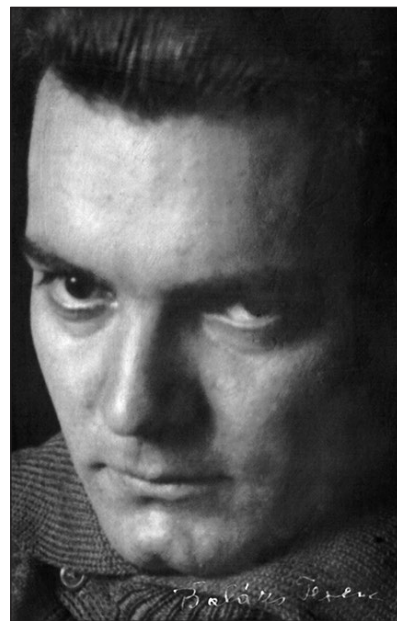
• Tudtad-e, hogy 1793 óta a székelykeresztúri Unitárius Gimnázium a székelyföldi unitárius gyermekeknek otthont adó iskolája volt? A homoródalmási származású neves unitárius író, Szabó Gyula (1930–

2004) szépirodalmi írásaiból nőtt jelképpé a gyermekeket iskolába szállító „meszes szekerek” jelképe. Szabó Gyula 1942–1950 között tanult a székelykeresztúri gimnáziumban. Oláh Sándor szociográfusnak köszönhetően ismert az a fotó, amelyen Szabó Gyula gyermekként látható. A fotó feltehetően a Homoródalmást Homoródszentmártonnal összekötő útszakaszon készülhetett egy olyan alkalommal, amikor az almási gyermekek a keresztúri iskola fele tartottak.

Egy 1900 körüli képeslap már az iskola előtt várakozó fakerekes szekereket ábrázolja, feltehetően egy iskolakezdési nap alkalmával.

• Balázs Ferencet 1928. október 1-től nevezték ki a székelykeresztúri Unitárius Gimnáziumhoz. Keresztúrra való indulása előtt levélben értesítette menyasszonyát a kinevezésről. Kolozsvárról Keresztúrra motorbiciklivel érkezett meg. A menyasszonyához írt leveléből megtudhatjuk, hogy a 180 km-es utat 12 óra alatt tette meg a motorral, az utazásba ugyanis beleszámolta a jármű néhány szori meghibásodását is. Balázs Ferenc székelykeresztúri tartózkodásának ideje írói munkásságának egy igen termékeny időszaka. Az írás számára intellektuális élmény, az önkifejezésnek egy visszafoghatatlan formája volt. Sokrétű munkájának talán legfontosabb vonatkozása az, hogy a gimnáziumban töltött hónapokban dolgozott a *Bejárom a kerek világot* című kötet első fejezetein.

Balázs Ferenc (1901–1937)

Végtelen történet

FARKAS ORSOLYA

• Egy tunguz népmese szerint volt egyszer egy ember, akit Lotilkónak hívtak. Őt nemcsak a neve tette különlegessé, hanem az is, hogy volt szárnya. Gyakran magasan az erdő fölött repült, felszállt egészen a fellegekig, és nemegyszer megtörtént, hogy túl messzire került az otthonától. Történt egyszer, hogy megint csak messzire szállt, és közben ráesteledett. Lotilko arra gondolt, hogy megszáll valahol reggelig, majd hazarepül. Bekopogtatott egy ajtón, és szállást kért, szerencsétlenségére nem épp a legjobb embertől. Teventejre, a házigazda eleinte kedvesen fogadta, meg is vendégelte, a bajok akkor kezdődtek, amikor Lotilko lecsatolta magáról a szárnyát, és az ágy mellé rakta. Teventejre teljesen értetlenül állt a helyzet előtt, nem értette, hogy minek van szüksége Lotilkónak szárnyakra, amikor van lába, amivel járhat és van keze, amivel dolgozhat. Minek akkor a szárny? Na, majd ő megmutatja...

Megvárta, amíg Lotilko elalszik, elvette a szárnyát, és elrejtette. Reggel Lotilko hiába kereste a szárnyát, sehol sem találta. Hiába kereste a házigazdáját, ő elment vadászni, nem járt sikerrel Teventejre feleségénél sem, aki túlságosan félt a férjétől, és nem merte elárulni, hol vannak a szárnyak. Lotilko feleslegesen kért segítséget, mind a madaraktól, mind az emberekől, mindenki félt Teventejre haragjától, ezért senki sem segített. Belátta hát Lotilko, hogy nincs mit tenni, ha már senki sem segít rajta, ideje kezébe vennie ismét a sorsát. Bement hát az erdőbe és nekiállt madártollat gyűjteni, hogy új szárnyat készíthessen magának. Sok-sok tollra volt szüksége. Épp akkor, amikor elkészült, megérkezett Teventejre, Lotilko azonban nekilendült és felszállt a magasba. Teventejre hiába kiáltozott utána, hiába követelte, hogy Lotilko szálljon le, ő már hazafelé repült. Ahogy nézte Teventejre az egyre távolodó és zsugorodó Lotilkót, hirtelen erős vágyat érzett, hogy ő is felemelkedjen a földtől és szálljon a magasban szabadon. Hazafutott hát, és előkereste az elrejtett szárnyakat, felcsatolta, meglengette, próbált repülni, de bizony nem ment. Nem tudott elszakadni a földtől. Mérgében a szárnyakat a tűzre vetette. Nem is tanult meg a mai napig sem repülni.

Amióta világ a világ, s amióta ember él rajta tudattal, azóta fontosak a történetek. A mesék és a történetek az egyetemes kultúra ősi részei, továbbadásukkal képesek lehetünk fenntartani hagyományokat és szokásokat, átadni értékeket, nevelni a következő generációkat, megérteni önmagunkat és a körülöttünk lévő világot. Segítségünkre lehetnek abban is, hogy valamely nehézségünkre, elakadásunkra megoldást, megnyugvást találjunk – akár mesélőként, akár hallgatóként. A történetek gyökerei visszakúsznak a múlt-

tig, felvillantják a jövőt, és mindig a jelenben nyerne igazán szubjektív értelmet. Ilyenformán a történet egyidős az emberrel – vagy még talán öregebb is nála.

Az iskolák életében is legalább ennyire fontosak. A Berde Mózes Unitárius Gimnázium szerepe az erdélyi magyarságunk és művelődéstörténetünk szempontjából vitathatatlan. Kiadványok és könyvek sora méltatja a történelmét, azonban ezek az áttekintések bármilyen aprólékosak is legyenek, mégiscsak a felszínt kapargatják. A külső szemlélő egy intézményt lát a maga patinájával, gyerekeket lát ki- és beözönlenni. Azonban a belső szemlélő ennél mélyebbre is lát, és tudna mesélni lehorzolt térdekről, krokodilkönnyekről, megosztott tízóraikról, fákönvedt labdákról, levelezésekről a pad alatt, az öt percig tartó, de örökkévalónak hitt haragokról. Tulajdonképpen minden téglá, minden kiálló ajtószálka tudna regélni valamit.

Minden gyerek Lotilkóként kezd, vagyis képes arra, hogy a képzelete szárnyán felrepüljön a magasba, elutazzon messzi tájakra, felfedezzen ismeretlen vidékeket, hogy alkosson és komponáljon. Aztán valahol útközben a szárnyait elveszíti, esetenként elveszik tőle, a gyerek pedig onnantól lent marad a földön, tanácstalanul nézve, hogy mások még szárnyalnak, de ő hiába verdes, az a valami, ami a lendületet adta, ami a szeptet tolta be a szárnya alá, az már nincs vele. Ez pedig elkerülhetetlenül megtörténik, bármennyire is szeretnénk kitolni a repülési idejüket, azonban az nem mindegy, hogy mit teszünk a landolást követő években. A Berde Mózes Unitárius Gimnázium igazgatója, tanári kara és minden egyes dolgozója azon fáradozik, hogy az itt tanuló gyermekek és fiatalok számára megadja a lehetőséget, hogy előteremtse az eszközöket az új szárny építéséhez, azaz a tollgyűjtéshez. S mint a történetből kiderült, sok-sok tollra van szükség, empátiából, bátorságból, bátorításból, értékekből, szabadságból, hitből, szuggesztivitásból, ön- és emberszeretetből. Az igazi történetek a falakon belül mind e köré épülnek, hogy egyetlen gyermeknek se jusson Teventejre sorsa.

Talán mondanom sem kell, mekkora áldás, ennek a végtelen történetnek a részese lenni, a jövő építésében részt venni. Hallgatni a csoszogást, a nevetést, a zajokat, érezni a gyermekkor édes illatát és elősegíteni az ifjúság kifutópályáját.

TANÍTVÁNYOK

Városlalva énekvezére

LŐRINCZI BOTOND

• Demeter Dénes bácsi 1931. március 15-én született. Tehát ebben az évben, amikor a márciusi ifjakról emlékeztünk meg, ő betöltötte a 91. életévét. Korát meghazudtolóan még ma is hihetetlenül aktív, fiatalos lendülettel mozog, ha kell, keresztülgörja az árkot, vagy ha éppen az kell, akkor megfutamodik a templomtól lefelé vezető utcán. A zenével való kapcsolata fiatal korában kezdődött, amikor a Külsőszter nevű utcában Palló János házában baptista istentiszteleteket tartottak vasárnap délutánonként, ott egy kis zenekar verbuválódott a helyi emberekből. Dénes bácsi ott ismerkedett meg a hangszerrel, és az idősek, látván, hogy van hajlama, már akkor azt mondták, hogy kántor kell legyen belőle. Id. Báró József volt akkor a lelkész Városlalván, és ő tanította meg a hangjegyek ismeretére Dénes bácsit. 1950 őszén Kolozsvárra ment a kántorképző tanfolyamra, ahol a neves Péterffy Gyula zenetanár keze alatt csiszolódott a már meglévő zene- és hangszer tudása. Ugyanis Dénes bácsi azt megelőzően, hogy Kolozsvárra került volna, Városlalván már végezte a kántori szolgálatokat. És elmondása szerint már négy ujjal játszott, amikor Kolozsvárra került. Az akkori negyedéves teológusokat vasárnapi szolgálatra küldték az Irisz negyedi és a Bulgária-telepi egyházközsegekbe. Dénes bácsi a teológusokkal ment vasárnaponként szolgálatot végezni. Péterffy Gyula gyakorlati óráin szakképesítést szerzett. Elmondása szerint nagyon figyelmesnek kellett lenni az órákon. Egy alkalommal, amikor az utcáról egy autónak a dudája hallatszott be a terembe, a zenetanár megkérdezte, hogy vajon tudják-e, a duda milyen hangból szólt. Valamiért akkor nem tehetett vizsgát, de a hároméves katonai szolgálat után vizsgázott, képesítést szerzett, énekvezéri diplomával tért haza Kolozsvárról. Elmondása szerint a vizsgán a zeneakadémiáról is voltak jelen tanárok, és az ötven egyházi ének közül kettőt kérdeztek. Először egy könnyebbet, aztán másodszor egy 4b-st, a Hatalmas Isten kezdetű egyházi éneket, ami elég nehéz. De azt is csak félig kellett eljátszania, mert a vizsgáztató tanárok is hallották, hogy jól megy

neki. Még ma is megvan az a zenefüzet, amibe bele van írva: 1950. október 27. Akkor írta bele, amikor Kolozsváron elkezdte tanulmányait.

Ma is rendületlenül végzi a szolgálatot, sőt mi több, három éven keresztül, ameddig én a homoróddaróci és a homoródjánosfalvi egyházközsegekbe beszolgáltam, végig együtt végeztük a szolgálatokat, vagyis vasárnaponként két-három istentiszteletet tartottunk. Mindig szíven viselte a városlalvi templomi orgona sorsát. Számtalanszor javították egykori harangozónkkal, Csepregi Laci bácsival. Tisztította a sípokat, ragasztgatta és szegelte a bőrfűjtatót. Pár hónapja is figyelemmel kísérte az orgona felújítását, jelen volt minden egyes percben, amikor Papp Zoltán keze munkája nyomán újjászülött az 1836-ban készített hangszer. Ő maga is nagyon örült, hogy újra megszólaltathatja az orgonát, hiszen több mint húsz éve elektromos orgonán kellett játszania.

Dénes bácsi a mindennapi életben örökmozgó, ezermester. Műhelyében kaptárokat készít, ugyanis méhészkedik. Amikor a méhek tavasszal rajzanak, szükség lesz rájuk. Emellett gazdálkodik mind a mai napig, földet művel, traktort vezet, biciklivel jár kapálni. Pár évvel ezelőtt egy kisebb halastavat létesített a kertjében, mivel egy kis forrás miatt minden olyan „sátés” volt, hogy semmit se lehetett termelni. Tavasztól őszig kikapcsolódásként horgászik, télen farag. Bort készít és téli vasárnapokon, amikor behív, el-el beszélgetünk rozéja mellett. Ilyenkor megkérem, hogy meséljen a régi időkről, a régi életről, amikor nem szabadott magyarul beszélni az iskolában sem, vagy amikor szabad székely volt és egy jó ideig nem akart beállni a kollektívbe, és kényszer munkára küldték az oklándi útra prizmát törni, vagy amikor madártöméssel foglalkozott és a hatósággal gyűlt meg a baja, még házkutatást is tartottak náluk. Ma is csillogó szemmel és mosollyal az arcán beszél még azokról a nehéz évekről is, amikor feleségével, Irma nénivel „összekerültek” és elkezdtek közös életüket. Jelenlegi otthonát néhai Máthé Lajos firtosváraljai nyugalalmazott lelkésztől vásárolta meg,

aki feleségével, testvérével és szolgálójukkal lakott a házban, amikor Dénes bácsi és Irma néni beköltöztek hozzájuk a műhelybe(!). Tőlük vásárolták aztán meg a házat. Dénes bácsi szavajárása, „hát hogy az ördögbe ne!” vissza-vissza köszön mondataiban. Várja a tavaszt, hogy biciklivel felkeresse Oklándon élő barátját, az egyházközség volt gondnokát, Barta Dénest. És mi csodálattal állunk a több mint kilenc évtizedes emberi élete és hét évtizedes egyházi szolgálata előtt, amit igyekeztünk megköszönni a tavalyi templomszentelési ünnepség keretében. Isten áldása legyen az ő és családja életén!

Embert próbáló idők, hitet érlelő feladatok

FEKETE LEVENTE

• „Jellemvizsga, hogy a tűzről Néró jut-e eszedbe, vagy Prométheusz” – mondja Horváth Imre. Gondolom, a hit próbája is, hogy bevállalt, nagy feladataink után a nehézségek, a sok gond jut-e eszünkbe, vagy a hálaadás boldogító érzése tölti be lelkünket. Mi másra tudnánk gondolni most, mint a köszönetre, amikor a gyönyörűen felújított nagyajtai unitárius vártemplom újjászületett falai alatt megállunk, és belépünk az ősi templom falai közé, ahol a békével teljes alázat örömeinek patyolat tisztasága borul a szívünkre. Megtörtént! Testet öltött a tízezer imádság! Üzeni a látható csoda. A hajdan romokban szunnyadó, lepusztultan, megomlott vakolattal, bomladozó bástyákkal, ágyúzott falaival, pusztulását váró, mégis ősi méltóságban álló, lelkünknek mindig otthont nyújtó drága vártemplomunk: újjászületett!

Több tíz oldalon kellene felsorolni mindazokat, akik beleépítették hitüket és igényes szakmai tudásukat felelősen, igaz emberséggel, kőbe-fába, színpompás tárlatba, mondhatni, éjt nappá téve. Hiszen erőltetett menet volt ez. Versenyfutás az idővel, a járvány-nyal 2015 és 2021 között, de pontosabban 2009-től is számíthatnánk. Hiszen a teljes felújítást célzó, nagy méretű pályázattal az egyházközség első ízben ekkor próbálkozott. Próbálkoztunk már korábban is. Hála Istennek, sikeresen. 2000 és 2005 között javítottuk ki az akkor még omladozó, megvasadt északnyugati sarkbástyát a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (ma Kulturális Örökség Minisztériuma) támogatásának köszönhetően. „Mindenknek rendelt ideje van, és ideje van minden akaratnak az ég alatt” – jut eszembe a Prédikátor könyvének bölcs intése. 2019-ben aztán beindult a hatalmas munka, hogy teljesen befejeződjön 2022-ben. Talán elég, ha azt mondom,

hogy száz huszonkét tonnás billenőkocsinyi kő, két vagon faanyag használódott fel, négy vagon földmennyiség mozgatódott meg, egy vagon cserép használódott fel.

Május 7-én zsúfolásig telt a templom, napsütésben, nevető égbolt alatt köszöntük meg a hálaadó istentiszteleten gondviselő Istenünknek jószágát. A bölcsességet, hogy nem hagyott magunkra, a lelki erőt, hogy mindig biztatott és engedte, hogy megérezzük ezt, és kirendelte a megértő szívű embereket, a társakat, a hinni merőket, az alázatban erőseket, a konok szelídségben lankadatlanokat, az imádkozásban rendületleneket. Igen, mert minderre szükség volt és mindig szükség lesz, ha nemes harcot kell megharcolni népünkért népünkkel, Istenbe kapaszkodva életünkért és jövőnkért.

Főtisztelendő Kovács István püspök evangéliumhirdetése és Fekete Judit kántori szolgálata hangolta ünnepre a lelkeket, a nagyajtai születésű Barothi Brigitta püspöki titkár konferálta az ünnep mozzanatait. Dr. Benedek Tibor Magor és Right Wiersma orgonakonzertje, Aczél Zsuzsanna karnagy vezetésével a Gazdag Miklós Polgári Daloskör fellépése, az Áfonya citerazenekar koncertje, Benkő Boglárka tanár szaválata tette szebbé ünnepünket. Fodor Tamás csíkszeredai konzul ünnepi gondolatai után Tamás Sándor, Kovászna Megye Tanácsának elnöke üdvözölte a gyülekezetet, és elismerésként e sorok írójának ajándékként átadta *A lovagkirály* című, Szent László-freskók gyűjteményét tartalmazó díszkötetet. Bihari Edömér, Nagyajta község polgármestere köszöntötte a jelenlévőket és megköszönte e csodaszép megvalósítást, a lelkésznek az állhatatos kitartást. Előadást tartott Egyed Ákos történész-akadémikus, Erdővidék nagy

szülötte, valamint Jánó Mihály művészettörténész, dr. Kinda István néprajzkutató és Ferenczi Z. Sámuel tervezőmérnök. Fekete Levente lelkész hálásan köszönte meg a gyülekezet nevében a Román Kormány EU-s alapokat kezelő illetékes szerveinek és a magyarországi Bethlen Gábor Zrt. igazgatóságának megértését és anyagi támogatását, amelynek köszönhetően megvalósulhatott a teljes felújítás. Köszönetet mondott a lelkes és szakszerűen végzett munkáért a Linea tervezőiroda munkatársainak (Benczédi Sándor irodavezető mérnök, továbbá Bodor Csaba, Fekete Márta, Fekeás Ervin, Ferenczi Z. Sámuel és Tódor Géza tervezőmérnökök), a Proenerg vállalatnak (Pap Tibor és Sütő-Bernáth Zsigmond épületvillamossági tervezőknek, Balázs Csabának a padfűtésért), a RegioConsult pályázatiíró és tanácsadó irodának (Ilyés Szabolcs országos igazgató és Görbe Beáta, valamint Kocsis Katalin, Forró Livia, Vincze Réka, Czibalmos Csongor munkatársak), a baróti ANAF-vállalat munkatársainak, kiemelten Dobai Mária könyvelőnek és Fekete Juditnak, aki elkönyvelte és utalta a pályázott pénzüsségeket. Köszönetet mondott a kivitelező Baumeister cégnek (Fekete Mihály igazgató-mérnök és Antal Bertalan munkavezető mérnök), a nagyajtai Előszegi Bihar József csoportvezető kőművesmesternek és csapatának, Benedek László ácsmesternek és csapatának, Bihari Edömér polgármesternek és Barabás András alpolgármesternek, Sikó Imre bölöni polgármesternek segítségével, hiszen a hivatalok erőgépekkel is segítették a szükség idején a munkálatokat. Megemlékeztünk néhai nagyajtai Lőrincz László gépkezelő testvérünkről, aki sajnos már nem lehetett közöttünk. Köszönet illeti Nagy Benjamin kőrestaurátort és csapatát, Szakács Tamás falkép-restaurátort és segítőit, Sütő István mérnököt és népművészt, Nagy György olaszteleki kovácsművészt, Bartis Szabolcs orgonaépítő-javító mestert, a ManierArt kiállítástervező céget (Baróti Hunor igazgató és csapata), dr. Kinda István néprajzkutatót és munkatársait, és köszönet illeti Dáczy Tibor egyházi gazdasági előadó-tanácsost, valamint dr. Furu Árpád és Furu Xénia egyházi műemlékvédelmi szaktanács-

adókat. A Székely Nemzeti Múzeum vezetését (Varga Mihály igazgató, Sztancsúly Sándor József, Stibrányi Máthé munkatársak), illetve a nyíregyházi Jósza András Múzeum munkatársait, dr. Körösfői Zsolt régészt és csapatát, illetve a megyei műemlékvédelem részéről dr. Csáki Árpád művészettörténészt, Bordi Zsigmond Lóránd régészt, valamint Fehér János művészettörténészt. Illesse köszönet a Nagyajtai Unitárius Egyházközség vezetését, gondnokát, ifj. Barabás Andrást szolgálatkészségéért, Péter Géza tanárt, egyházközségi jegyzőt, Péterfi Zoltán pénztárnokot, valamint a presbitériumot támogatásáért, Molnos Zoltán vállalkozót, aki a kockakövet biztosította, Mihály János közbirtokossági elnököt, aki felszállította a 19 autónyi anyagot a vártemplomhoz, Bartha Botond vállalkozót, aki kiszolgált a szükséges mennyiségű faanyaggal, és feleségét, Bartha Rékát és csapatát az ünnepi ebédért, Szőcs Árpád unitárius presbitert, aki 50 l bort adományozott, és Bartha Katalint, aki virággal díszítette a templomot. Ugyanakkor köszönet illeti a szeretett nőszövetségi tagokat, akik süteményekkel vendégelték meg több alkalommal is a felújítást végző munkásainkat, és a lelkes ifjúsági együletet, akik köz munkát végeztek a felújítás alkalmával. Péterfi Dénes unitárius címert faragott a parókia kapujára.

Fekete Levente nagy hálával fordult a Nagyajtai Református Egyházközség vezetősége, Bartha Attila hajdani beszolgáló lelkész és Berszán István református erdővidéki esperes felé, hiszen megértésük nélkül nem jöhetett volna létre ez a jelentőségében is hatalmas, korszakalkotó teljesítmény. Hálásan sorolta fel a több mint negyven köjegyet vásárlók nevét, akik személyes adományaikkal jelentős pénzüsszeggel járultak hozzá a felújítás munkálataihoz. A teljes névsort, amely több mint kétszáz nevet tartalmaz, sajnos helyszűke miatt nem közölhetjük, de mindenki megtekintheti a kiállítás anyagaként a kapubástya legfelső emeletén kifüggesztve, aki kedves vendégként vagy imádságos lélekkel megnyitja vártemplomunk kapuját. Legyen és maradjon Isten áldása mindazokon, akik szívvel, lélekkel, kézzel, bölcsességgel és imádsággal megmentették a pusztulástól a hittel teljes élni akarásnak ezt a gyönyörű, ősi hajlékát.

A nagyajtai unitárius műemlék templom

FERENCZI Z. SÁMUEL

● Május 7-e mérföldkő a nagyajtai unitárius műemlék templom és a gyülekezet életében. De ez a mérföldkő egy köztes állomás, mert innen visszafelé és előre is kell tekintenünk. Mert a holnapi nap, a használat is annyira fontos kell hogy legyen, mint ezen vártemplom eddigi kutatása, a felújítás tervezése, kivitelezése és a templom képzőművészeti értékeinek feltárása, valamint restaurálása.

Visszanézve tervezőirodánk archívumát, már 23 éve, azaz 1999-ben elkezdődtek a megelőző kutatási munkák, amelyeket a Teleki László Alapítvány támogatott. 2002-ben, húsz éve megterveztük a felújítását, és 2005-ben részben felújításra került az északnyugati bástya. Majd 2008-ban, 14 éve a harangtorony felújításának tervezési munkálatai is elkezdődtek.

Végül 2016-ban, hat éve elkészült a megvalósíthatósági tanulmány, székely szaknyelvben a DALI, 2018-ban pedig a kiviteli tervek a Linea tervezőiroda által. Minden lehetséges engedély beszerzése után, vagyis kétpolcnyi papír, azaz dokumentum elkészítése mellett végre 2019. szeptember 26-án, 955 napja elkezdődtek a kivitelezési munkálatok.

A kutatás-tervezés-kivitelezés folyamata alatt elkészült 15 szaktanulmány (topográfia-tól a dendrológiáig, földradaros felméréstől a tartószerkezeti szakvéleményig, régészeti feltárástól a kőrestaurátori szaktervig), ami több mint 16 GB digitális anyagba van besűrítve. Több mint 30 szakember végezte a kutatást, 12 szaktervező, gazdasági szakember, hat műemlékvédelmi szakember irányítása alatt. A munkát több mint 2600 fotóval dokumentálta a tervező csapat a műszaki felügyelet alatt.

A kivitelezés során számtalan műemlékvédelmi helyreállítás történt, néhány közülük a teljesség igénye nélkül: várfalszakaszok felső részének visszaépítése, gyilokjárók részleges rekonstrukciója, a délnyugati bástya utolsó szintjének és tetőzetének visszaépítése, a kapubástya tetőzetének megemlése, tereprendezés, esővíz-elvezetés stb. Ezek mellett a vártemplom kapott pára- és hőmérsékletmérőket, negyven pótshéket, tűzvédelmi eszközöket, két helyen mellékhelyiségeket, templomi hangosítást, teljes körű belső és külső világítást, padfűtést és Bihari József nevét viselő várszínpadot, illetve élményt nyújtó, vízszahivogató kiállítást.

Sikerült restaurálni olyan képzőművészeti értéket, mint pl. az egykori templomboltozat téglalabdái, amelyek jelenleg a külső karzatfeljáró oldalfalát képezik vagy a 15. századra datált Szent László-falképsorok.

A nagyajtai unitárius templom teljes felújítása majdnem 1700 m² épített felületen és közel 9000 m³

épített térfogatban zajlott. A költségtervezet 647 euró/m²-rel volt elindítva, és 909 euró/m²-es összköltséggel zárult.

A kiviteli tervek több mint 111 000 munkaórát és 3795 tonna anyagmozgatást írtak elő, amiből kiemelkedik a 250 tonna kőanyag visszaépítése és a több mint 1700 tonna föld mozgatása. Itt említeném meg azt a sok időt és energiát, ami arra irányult, hogy itt, nem messze, Bölönben megtaláltasson és kibányászák azt a darázskövet, amiből részlegesen visszaépült és kiegészült az eredetileg is ebből a kőtípusból készített várfal koronájának reneszánsz díszítése.

A kivitelezés alatt a Baumeister kivitelező cég mérnöki munkatelep-vezetése mellett több mint tizenöt kőműves, ebből hét helyi, hatfős ácscsapat, valamint ötfős épületvillamos-, ötfős épületgépész- és hatfős asztaloscsapat dolgozott. A munkálatokat mindvégig a RegioConsult nyolcfős pályázatíró csapata menedzselte, valamint ellenmérnökök és műszaki felelősök felügyelték. A bástyákban levő állandó kiállítás megvalósításában több mint ötven ember vett részt.

Ezen a majdnem ezernapos úton társaink voltak a növekvő építőipari árak, a távolságot megkövetelő pandémia, a várfalon kívülről szemlélődő társaság. De ott voltak és vannak velünk ezen az úton – amelynek a mai nap csak egy pihenő állomása – azok a látható és láthatatlan, határon innen és túli emberek, akik szellemiakkal és anyagiakkal támogattak abban, hogy terveink megvalósulhassanak.

Nélkülözhetetlen segítséget nyújtott a munkában az egyházközség vezetősége és egyházfiai, az ifjúsági egyesület tagjai, valamint a helyi önkormányzat. A majdnem kétszáz fős csapatot mindvégig átfogta, szemmel, szóval, igével tartotta össze a gyülekezet lelkésze.

Kós Károly a *Bevezetés a Testamentum és Agrikultúra című kézirat*hoz című írásában megfogalmazott óhajai ma is időtállóak: „Szeretném megérni, hogy kicsiny-kis portámat olyan rendben lássam, ahogyan én azt elgondoltam magamnak. Legyen minden gondosan gondozva, tisztán művelve, rendben tartva... és azt szeretném, hogy gazdaságom, melynek minden épületét magam építettem, így szálljon az én maradékaimra.”

Ahhoz, hogy Kós Károly több mint száz éve megfogalmazott vágyai valóra váljanak, van még mit tennünk. Hiszem, hogy itt nem ért véget ez a nagy csapatmunka. A régi harangozói ház hasznosítása mint vendégfogadó épület még felújításra vár, a vártemplomhoz vezető út javítása úgyszintén elengedhetetlen. Épített örökségünk fennmaradásának és fenntartásának záloga az élő örökség, az élő műemlékek. Ah-

hoz, hogy ezt át tudjuk adni a jövő generációjának, meg kell ismernünk és folyamatos gondozása mellett élővé kell azt tennünk.

Végezetül azt kívánom, hogy ez a gyülekezet minél többet használja ezt a templomot Isten dicsőségére. Isten áldja mindannyiunkat!

Nagyajta állandó kiállítása elé

Varjúvár kincse

KINDA ISTVÁN

• Tisztelt Egybegyűlte! A mai napon Erdővidék egy jelentős turisztikai desztinációval gyarapodik. Olyan kulturális látnivalóval, a szabadidő tartalmas eltöltésére alkalmas helyszínnel, amely egyszerre erősíti a nagyajtai identitást és repíti messzire a település hírnevét.

A bástyákban felépült kiállítás a szemléletében és módszereiben is megújuló erdélyi magyar muzeológia egy újabb kísérleteként készült el. A helyszín önmagában és a kiállítási igény a megrendelő részéről nem szokványos megkötésekkel tartalmazott. Adott egy helytörténeti jelentőségű templom, egy műemlék épület természetes anyagokból – fából, kőből és malterből épült markáns falszöveggel, kívül-belül széljárta terekkel. Adott az a körülmény, hogy ezekben a terekben a hőmérséklet és a páratartalom nem állandó, hanem a szeszélyes környezeti körülmények függvénye.

Kifejezésre jutott az az igény, hogy a bástyaszobák némelyike adott esetben rendezvényeknek, konferenciáknak, író-olvasó találkozóknak is helyet kell biztosítson, sőt, alkalomadtán akár elszántabb zárandók puritán szállásaként is kell szolgáljon – mindezt oly módon, hogy a kiállítást ne kelljen félteni vagy átrendezni.

Ezen együtthatók mentén a kiállítástervezés szempontjait a következőkben határoztuk meg:

– mivel a falu és a vártemplom története nincs megírva, záros határidőn belül el kell végezni egy történeti-néprajzi kutatást;

– annak eredményeiből az ellenőrzött adatokat építjük be, a kiállítási forgatókönyvben a legérdekesebb történetekre fókuszálunk;

– amennyire lehet, természetes anyagokból építjük fel a kiállítást: fa, kő, üveg, fém alapanyagokat használunk;

– kerüljük a robusztus falak maszkolását, a védelemre és raktározásra szolgáló alapfunkció és eredeti kinézet megtartására törekszünk;

– kerüljük a környezeti hatásokra érzékenyen reagáló papír- és textilalapú értékesebb dokumentumok, műtárgyak használatát;

– hidegre és nyirkosságra kevésbé érzékeny technikát kell felvonultatnunk;

– a műtárgyakat elrejtett, zárható vitrinekbe helyezzük el;

– beépítjük a Kriza János-émlékiállítás tárgyi anyagát, felszabadítva a régi harangozó lakot, hogy ezentúl ezek az értékek, Nagyajta kiállítása – vagy mondai fordulattal a Varjúvár kincse ténylegesen a várkapun belül legyen.

Nem szokványos falumúzeumot hoztunk létre, hiszen a helyszín nem ezt indokolja. Arra fektettünk hangsúlyt, hogy felfedező ismeretszerzésre, aktív pihenésre, akár elmélyült kutatásra alkalmas látogatóteret alakítsunk ki. Bár látszatra egy-egy bástyaszoba kevés elemet vonultat fel, az ott kiállított tudás és információ egy vas-kos kötetre rúgna. Egy-egy tartalmat kiterítve teljes szobát beborító nyomta-

tott felületet képezhattünk volna ki, de arra törekedtünk, hogy munkára fogjuk a látogatót Nagyajta tükörképének megszerzése érdekében.

A kapubástya a helytörténetet szolgálja. Földszintjén Erdővidékkel barátkoztatjuk a látogatót, térképpel, szöveggel, Kriza János veretes versével. A fölötté lévő szobák egyikében a település középkori múltját idézzük meg a Nagyajta településnevet említő középkori okleveleken keresztül. Az eddigi kutatások alapján mindössze öt olyan oklevelet ismerünk Mohács előttről, amely Valentinus Nemes de Aython, Nagyajtai Pető Antal, Nagyajtai Nemes Miklós, ajtai Henter Gáspár szókapcsolatban említi a falunevet az 1400–1500-as években. Ezek mellett a Péterfy, Vass és Oláh családok 1606-ban Bocskai Istvántól elnyert lófősfőző oklevele, valamint a szószéket faragató Donáth György nagyajtai vásártartásra vonatkozó, 1703-ban Lipót császár által kibocsátott diplomája is megtekinthető. Megismerkedhetünk az osztrák császár hűségére felesküdt nagyajtai nemesek, lófők és szabad székelyek 1602-es és 1614-es listájával is – leszármazottjaik valószínűleg ma is köztünk élnek.

Érintőképernyős felületen a látogató virtuális interjút készíthet az 1799-ben született Nagyajtai Kovács István történésszel, az Akadémia levelező tagjával, aki az 1800-as évek elejének helyi viszonyairól mesél, ugyanott digitalizált fényképek segítségével a 20. századi faluban bolyonghatunk. A legfelső szinten a falu családjainak névlistáját állítottuk össze a teljességre törekedve, a 17. századtól napjainkig, illetve a nagyajtai jelesek – közel harminc személy – életrajzai böngészhetők különleges tárlásban.

Az északnyugati bástya felső terme a templom és a vár építéstörténetével kapcsolatos rendkívül gazdag tudásanyagot rejt. A látogatók számára itt beszélünk a magyar alapítású unitárius vallás egyediségéről, hitelveiről, a helyi közösség utóbbi évszázadokbeli felekezeti összetételéről. Bemutatjuk az unitárius egyház értékes klenódiáit, mozgóképes látnivalóként Dávid Ferenc 1568-as tordai beszédét nézhetjük meg Körösfői Kriesch Aladár animált festménye alapján.

Az alsó terem vetítések helyszíne lesz, a kétszeres Kossuth-díjas helyi születésű színésznek, Bihari Józsefnek állít emléket – bepillantunk három ikonikus filmbe nyújtott művészi alakításába.

A délkeleti bástyában a néprajz a főszerep. A gyilkjáróról nyíló szoba fontos digitális tartalmakat kínál. Költő Ágnes 1886-ban bekövetkezett szerelmi tragédiáját balladában dolgozta fel a közösség, amely – meglepetésünkre – ma is gyűjthető. A balladát Toók (szül. Simon) Katalin adja elő. A ballada mint az egyik legértékesebb középkori folklórműfaj sajátosságairól dr. Pozsony Ferenc egyetemi professzor, a Kriza János Néprajzi Társaság tiszteletbeli elnöke beszél. A tragikus balladaeseményt korabeli újságcikkek és az egyházi anyakönyvek alapján sikerült rekonstruálni –

ezt a nyomozói feladatot a látogatóval is el szeretnénk végeztetni. A küldetés sikerét egy digitális kvízen lehet leteztetni.

Nagyajta folklórja ma is gazdagodik. A falu mind- eddig hiányzó településmondáját Fekete Levente álmódta meg – a művet az ő impresszív előadásában hallgathatjuk meg.

A folklór mellett helyeztük el a helyi tárgyi néprajzi gyűjtemény restaurált darabjait – a bástyák raktározási funkciójára utalva, hiszen zömük a feldolgozott ballada születésének, kikristályosodásának az időszakában, a 19–20. században jött létre alkotók kezén.

A bástya alsó terme Tornai Endre András Munkácsy-díjas szobrászművész Kriza-portrészobra köré szervezve állít emléket Kriza Jánosnak. A pap, az unitárius püspök, a székely folklór gyűjtője animációs technikák révén maga adja elő életrajzát, illetve felel a látogató által választható kérdésekre. A terem üveges tárlói az életút fontos kéziratait, exkluzív személyes tárgyait, valamint fő művének, a *Vadrózsáknak* a kiadásait tárják elé.

A kiállítás létrehozása során sokan sokféleképpen segítettek. Köszönjük mindazon helybeliek, szakemberek és intézmények támogatását, akik előmozdították ügyünket az elmúlt 15 hónapban – ami egy nulláról induló állandó kiállítás esetében nagyon rövid idő. Fehér János művészettörténész a történelmi hitelességet, Baróti Hunor látványtervező és csapata a művészi ihletettséggel formatervezést és grafikai megoldásokat, Hátszegi Zsolt médiaművész a régi képek megelevenítését, dr. Rigán Lóránd műfordító a kurátori üzenet nyelveken közvetíthetőségét biztosította, Domokos Levente restaurátor a néprajzi tárgyak állagvédelmi munkálatait végezte el. Fekete Levente segítőkészsége, barátsága – és sürgetése – mögött végig ott volt az egyházközségért érzett felelőssége, patriotizmusa, érdekérvényesítő munkája.

Látni fogják, hogy a kiállítás megvalósítása nem kevés pénzügyi áldozatot követelt a megrendelő részéről. A keretek ugyan az ambiciózus koncepciót adott szinten berekesztették, adott feltételek mellett a kiállítás a továbbiakban modulárisan bővíthető, gyarapítható, árnyalható lesz. Néhány hónapon belül Baróti Hunor jóvoltából élesítve lesz a templombelső bemutatására kifejlesztett, telefonos applikáción keresztül működő hangos tárlatvezetés rendszere, amely által a látogatók nemcsak a bástyákban, de immár a templomban is művészettörténeti igényességű bemutatást és élményt kapnak a látottak mellé.

Végezetül a magam és a projektcsapatom nevében is megköszönöm az unitárius egyház képviselőinek, illetve Fekete Levente lelkésznek az irántunk mutatott bizalmát, és azt kívánom, hogy minél hosszabb ideig leljék örömeiket a felújított épületegyüttesben és annak turisztikai hozadékában.

Szabédi Lászlóra emlékeztünk

Szabéd-ízű erkölcsi szilárdság

NAGY NORBERT

• Május 6-án szervezte meg Kolozsváron a 31. Szabédi-napot az EMKE. Az eseménysorozat a Szabédi László-emlékház orgonailattal megtelt udvarán kezdődött, ahol Széman Péter, az EMKE elnöke köszöntötte az egybegyűlteket. Nyitóbeszédében kiemelte Kántor Lajos érdemeit a Szabédi-hagyaték fíradhatatlan ápolásában. A beszédet koszorúzás követte az emléktáblánál.

Ezután a Házsongárdi temetőbe mentünk, ahol Rácz Norbert Zsolt, egyházunk főjegyzője mondott beszédet Szabédi László sírjánál. Gondolataival rávilágított arra, hogy Szabédi László sorsa metaforája annak a 20. századi erdélyi magyar értelmiséginek, aki a kor politikai hínárja miatt morális lehetetlenségben találta magát. Arra is rámutatott, hogy Szabédi szívóssága és kompromisszummentessége végig azt a Szabéd levegőjét idéző konokságot juttatja eszünkbe, ahol a vidék népe naponta kényszerül kemény küzdelemre a megmaradásért. Innen eredeztethető a tragikus sorsú költő Szabéd-ízű erkölcsi szilárdsága és küzdeni vágyása.

Erdély panteonjából a Györkös Mátyás Albert Emlekházba, a Szabédi-nap *Dokumentumok, hagyatékok, korlenyomatok* tematikájú műhelykonferenciájának helyszínére sétáltunk. Az emlékház részéről Kós Katalin köszöntötte a hallgatóságot. Utána Széman E. Rózsa, az esemény moderátora fejezte ki örömét a szervezők nevében, végül Körösi Viktor Dávid konzul üdvözölte a megjelenteket.

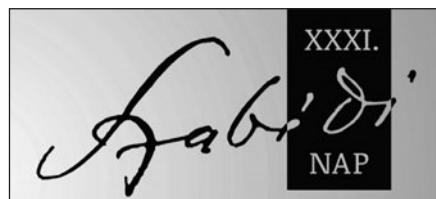
Az est első előadója Kocsis Tünde, a Kolozsvári Állami Magyar Színház *Eszik vagy isszák?* című nevelési programjának koordinátora volt, aki *Doktár-tárlat* címmel egy helyzetképet kívánt adni a színház dokumentációs tájáról, illetve elmondta, hogy a két évszázadot átölelő anyagot mielőbb közkinccsé, azaz hozzáférhetővé és kutathatóvá szeretnék tenni.

Zabán Márta, a BBTE Magyar Irodalomtudományi Intézetének oktatója az aradi Kölcsey Egyesület archívumát mutatta be. Az 1881-ben indult aradi kulturális egyesületet a város akkori előjárósága alapította, később könyvtárat is rendeltek hozzá. Az archívum az egykori előadások anyagát, jegyzőkönyveket és sok más feldolgozatlan anyagot tartalmaz.

Brinzan-Antal Cristina, a Szabédi Emléktár munkatársa jelenlegi kutatásáról beszélt, ami a Bodor Pál-hagyaték feldolgozásával foglalkozik. Előadása a szer-teágazó munkásságot folytató író és szerkesztő életébe és műveibe nyújtott részletes bevezetést.

A konferencia zárásaként Széman E. Rózsa tartott egy rendkívül érdekes előadást Engel Károly gyászjelentő-gyűjteményéről. A közel 500 darabot számláló gyűjtemény 160 évet fog át, ami felbecsülhetetlen értékű adatokat őrzött meg az utókor számára. Többek között feljegyezte a temetési szertartások részleteit: a szolgálatvégző nevét, az alapigét, a temetési beszéd szerkezetét.

Az előadások után Gaal György irodalomtörténész értékes hozzászólása gazdagította az eseményt, aki a digitalizáció veszélyeire hívta fel a figyelmet. Hangsúlyozta, hogy a történelem igazolása alapján a kézzelfogható dokumentumok sokkal tovább maradnak fenn. Éppen ezért – szölt ösztönzően a tanár úr – továbbra is kötelességünk az a fajta nagyívű hagyaték-örzés, ami a Szabédi László emlékét is elevenen tartja és továbbélíti. A megemlékezés bensőséges, jó hangulatban zárult.

„A humor Isten ajándéka” (Báró József)

Pünkösdre készülő gyülekezet

Egy nagy havas közelében huzamos idő alatt egy falucska keletkezett, hol azelőtt csak néhány juhász-kunyhó volt. E falunak még vad s míveletlen lakói más falvak példájára egy diákot hozának a főtanodából a húsvéti ünnepre. A diák prédikálásával nagy kedveséget nyere előttük. E diák midőn hazaindula ünnep után közölök, néhányan megfogták őtet, s elvágának egy kicsin darabkát a füle hegyéből. A sérelmes diák

panaszt teve azért a tisztathatóságnál, s aztán a szem-besített bevádlottak így menték ott magukat:

– Mi e diákot igen megszerettük a szép tanításáért, s elvégeztük magunk között, hogy pünkösdre is éppen ezt a diákot hozzuk magunk közi, azért jegyeztük meg a fülit, hogy azon jegyből ráismerhessünk, s annál könnyebben kiválaszthassuk a nagy sereg diák közül.

TIBOLDI ISTVÁN

(1793–1880) székelyszentmiklósi unitárius költő, tanító nyomán

Százévesek a csehországi unitáriusok

ILKEI LORÁND

• Április 7–10. között Rácz Norbert Zsolt főjegyzővel részt vettünk Prágában a csehországi unitáriusok fennállásának 100. évfordulójára szervezett konferencián és ünnepségsorozaton. A rendezvény megnyitója április 7-én 18:00 órától volt, ahol a köszöntések rendjén a Magyar Unitárius Egyház képviselőiben Rácz Norbert Zsolt főjegyző köszöntötte az ünneplő közösséget, kiemelve, hogy fontosak vagyunk egymásnak, és testvéri közösségként feladatunk a kapcsolataink ápolása. A rendezvényen részt vettek még más országok unitáriusainak képviselői is, felémelő és lélekmelengető volt hosszú idő után újra találkozni hittestvéreinkkel. Az este folytatásaként megismertük a prágai unitárius gyülekezet egyedi konyháját: 1923-ban alapították, és vegetáriánus vendéglőként működött. Ez alkalommal volt lehetőségünk megkóstolni a konyha kínálatát, amelyet a korabeli receptek alapján készítettek el.

A csehországi unitáriusok története szorosan összekapcsolódik alapítójuk, dr. Norbert Fabian Čapek életével. Čapek 1870. június 3-án született római katolikus családban a dél-csehországi Strakonicei járásbeli Radomyšlben. Gyermekkorában papnak készült, de hamarosan kiábrándult az egyházból. Tízennyelc éves korában a baptista egyházhoz csatlakozott, majd lelkésznek szentelték. Čapek baptista evangélistaként sokat utazott, a nyugati Szászországtól a keleti Ukrajnáig. Morvaországban a szabad kereszténység és a morva testvériség hatása alá került, és vallási meggyőződése fokozatosan egyre liberálisabbá és egyházellenessé vált. A pszichológiától a politikáig terjedő témákról szóló cikkei felkeltették a német hatóságok figyelmét, és 1914-ben feleségével, Marie-val és nyolc gyermekükkel az Egyesült Államokba menekült. Čapek tiszteletes az Egyesült Államokban megismerkedett az unitárius vallással. Az I. világháború után visszatért Prágába, és amerikai barátai segítsé-

gével szabadegyházat alapított, amely egyre népszerűbb lett.

Az általa Prágában alapított új unitárius gyülekezet, amelyet Liberális Vallási Közösségnek neveztek el, gyorsan növekedett. A gyülekezet hamarosan egy nagy épületet vásárolt a Károly híd lábánál, amelyet Unitáriának neveztek el. 1923 júniusában Čapek létrehozta a virágszertartást: minden tag hozott egy szál virágot a templomba, ahol azt egy nagy központi vázában helyezték el. Az istentisztelet végén mindenki egy másik virágot vihetett haza. Ez az egyes emberek egyediségét szimbolizálta, és azt, hogy közösségekben való találkozásban mutatkozik meg ez az egyediség. Ma már több egyházközösségünkben gyakoroljuk ezt a szertartást.

Norbert Čapek tiszteletes 1942-ben mártírként halt meg a dachauai náci koncentrációs táborban.

Amellett, hogy ottlétünk alatt megismerkedtünk a prágai unitáriusok történetével, lehetőséget kaptunk betekinteni a hitviláguk sokszínűségébe, megismerni közös hagyományainkat és különbözőségünket egyaránt. Ugyanakkor az előadásokon és istentiszteleteken való részvétel mellett Prágában meglátogattuk azokat a helyszíneket, ahol az unitáriusok tartották gyülekezőiket. Nagy meglepetéssel nyugtáztam, hogy a múltban voltak olyan alkalmak is, amikor testvéreink nyolcszáz, kilencszáz fővel vettek részt egy-egy istentiszteleti alkalmon.

Vasárnap részt vettünk a virágszertartáson, amelyre idén rendhagyó módon került sor, hiszen vágott virágok helyett cserepes virágokat hoztak a hívek, amelyeket a szertartás után az egyik szimbolikus helyen elültettünk. A szertartás kezdetén Rácz Norbert Zsolt főjegyző tolmácsolta Kovács István püspök köszöntését.

Számomra felemelő volt megtapasztalni a cseh testvéreink vendégszeretetét, nyitottságát és elkötelezettségét a szabad vallási eszmék iránt, amely unitárius hitünk alapját képezi. Ugyanakkor e kicsiny közösség kultúrájának, szokásainak, történelmének, hagyományainak megismerése különleges emlékké teszi számomra ezt az utazást.

Unitáriusként büszke voltam arra, hogy hitünk határokön átívelő ereje közösségeket alkot és éltet, és hirdeti mindenhol a világon, hogy lelkiismeretünk szabad, és amíg lehet, és amíg tudjuk tegyük a jót. Üzeni és üzente ez alkalom mindannyiunknak, hogy nem vagyunk egyedül, hittestvéreink szerte a világban hirdetik és építik Isten országát. Köszönjük a cseh testvéreknek a meghívást! Isten éltesse őket még sok száz évig!

Minden gyöngysor életünk egy-egy története

Aki ismeri családjunkat, tudja, hogy a kézműves tevékenységek közel állnak hozzánk. Az én esetemben a gyöngyfűzéssel, a bútorfestéssel való ismerkedés 2001 nyarán történt egy humoródalmási gyerektáborban. Húsz éve, hogy időközönként hol az egyik, hol a másik tér vissza az életembe, és többször is volt alkalmam gyöngyfűzést tanítani kisebb gyermekeknek, fiataloknak, nőszövetségi tagoknak, de az utóbbi években kevesebbet foglalkoztam ezzel.

2021 őszén keresett meg a sepsiszentgyörgyi Amőba Alapítvány vezetője, Bereczki Kinga, és én az ő felhívására, mellyel egy alkotó közösség létrehozására biztatott, gondolkodás nélkül igent mondtam.

A magyarországi Nemzeti Művelődési Intézet által kezdeményezett és támogatott *A szakkör* elnevezésű programról van szó, amelynek keretében tizenhárom csoport jött létre Kovászna megyében, lefedve Kézdiszék, Erdővidék és Sepsiszék. A szakkörök tevékenységein belül lehetőség nyílt elsajátítani a vesszőfonás, mézeskalácssütés, nemezelés, hímzés, csipkeverés vagy gyöngyfűzés módját, mindezt az internet és szakkörvezetők, népi iparművészek segítségével.

Szentivánlaborfalván a nőszövetség és a Szi@ (Szentivánlaborfalvi Ifjak) szervezésében elindult a gyöngyfűző szakkör, amelynek tagjai konfirmandusok, középiskolások és jómagam mint nőszövetségi tag.

Heti rendszerességgel találkozunk októbertől június végéig, hogy tanuljunk, fejlődjünk és feltöltődjünk. A három korcsoportot összekovácsoló alkalom egy új lehetőség mindazoknak, akik szabadidejüket otthoni körülmények között, jelen esetben a papilakon, hasznosan szeretnék eltölteni. A gyöngyfűzés, a szebbnél szebb ékszerek, kiegészítők elkészítése kitartásra, türelemre, pontosságra, egymásra figyelésre és egymás segítésére tanít mindannyiunkat, miközben nagy beszélgetésekre, egymás lelkigondozására, élettörténeteinkre is időt szánunk.

„Az életünk: gyöngysor. Minden nap és minden óra egy-egy gyöngy rajta.” (Müller Péter)

Konfirmandusaink a következőképpen vélekednek: „A szakkör nekem a fejlődést és a sok együtt töltött pillanatot jelenti.” (P. T.)

„Számomra a szakkör pozitív kihívás. Új, szép és értékes dolgokat tanulhatok minden alkalommal, viszont meg is kell dolgoznom érte. Jó és rossz (pl. többszöri sikertelen próbálkozás a cérna befűzésére a gyöngyfűző tűbe, cérnaszakadás, összebogzódás), de ösztönző tapasztalatokat szerezhetek a hetente megtartott alkalmakon.” (B.-Cs. B.)

Hálával telt a szívem, hogy a lelkes, kitartó szakkörös lányokat összeköti, összekapcsolja ez a váratlanul ért felhívás, hogy a jelenben részesei lehetnek egy olyan lehetőségnek, egy mesterség elsajátításának, amely talán tíz, húsz, harminc év múlva köszön vissza életükbe, és ők is jó szívvel igent mondanak rá, hogy ismereteiket még gyarapítsák, aztán továbbadják. Amit én kaptam, egy ideig őriztem, aztán gyarapítottam, és most átadom annak reményében, hogy hasonlóan tegyenek azok is, akik most tanulják fortélyokat.

BUZOGÁNY-CSOMA CSILLA

Dalban, imában

Nehezen gyűltünk össze, de sikerült. Székelyszentmihály hívó népe kitárta temploma ajtaját, s befogadott minket, akik április 30-án útra keltünk, hogy egymást énekelt imával bátorítsuk: a csíkszeredai nyolctagú kórus, a humoródszentpéteri kilenc tagú dalárda, huszonnégy fős Vargyasi Dávid Ferenc Dalárda, a tizenhat fős Olthévízi Vegyes Dalárda, a tizennégy tagú Székelyszentmihályi Citerazenekar, a harmincöt fős Tordai Magyar Dalkör, a Humoródszentpáli Pálffy Ákos Vegyeskar tizennégy tagja, a Székelyud-

varhelyi 2. sz. Unitárius Egyházközség huszonnégy tagú kórusa, a húszfős Felsőrákosi Nőegylet Kórusa, a nyolcfős Magyarorszáti Unitárius Nőszövetség Kórusa, a tizenhét fős Brassói Unitárius Vegyeskar, a huszonkét fős Árkosi Régeni Áron Dalárda, a szintén huszonkét tagú Gazdag Miklós Polgári Daloskör és a kolozsvári egyházi épületben tartózkodó tizenkét ukrán menekült, akik közül négy személy énekelt.

Áhitatot tartott Lőrinczi Lajos közügyigazgató, az egybegyűlteket Tófalvi Tamás helyi lelkész, valamint Csáki Levente, a székelykeresztúri kör esperese köszöntötte.

Nehezen találtuk a szavakat, amikor ki akartuk fejezni, hogy mennyire örvendünk egymásnak. Nehezen találtuk a szavakat, amikor megköszöntük az ukrán menekülteknek, hogy eljöttek közénk, és szívükből énekeltek hazájukért, és köszönték, hosszan köszönték az egyházunk által megtapasztalt szolidaritást és felebaráti szeretetet. Nehezen találtuk a szavakat, amikor átadtunk egy kicsi széket annak a lelkésznek, aki a székelyszentmihályi parókiáról indult ki az életbe, s szívünkben visszhangzott a titkos citerák éneke: *Szép a Nyikó s a vidéke*. Akadozott a hangunk, amikor megköszöntük Nyitrai Gyöngyvér Bertának és Máthé Máriának, hogy több mint harminc éven át énekeltek és tanították a zsoltárt egyházunk egyik legsötétebb időszakában, a félelmet és bizalmatlanságot tápláló kommunista diktatúrában.

Összefacsarodott a szívünk a brassóiakért és a tordaiakért, a szórványban éneklőkért, akiknek hatalmas kérdése, hogy hány következő magyarul éneklő nemzedék lesz még ezekben a városokban. Hittel énekeltek az *új időknek új dalait*, az új vallásos énekeket Buzogány-Csoma Istvánnal, s éreztük, kell ez az unitárius énekeskönyvtől teljesen idegen hangzás, ha azt akarjuk, hogy a fiataljaink még énekeljenek vallásos

énekeket. Jó volt kitágítani az ölelésünket és a több évszázados zsoltár mellett ezt az újat is énekelni, átélni.

Sokan ott énekelnek már az örök kórusban. Szívünk is fáj, ha arra gondolunk, akikkel annakidején elindultunk, kórust alapítottunk, s akik visszaadták zenélő lelküket a Teremtőnek.

Adjon a jó Isten erőt az egyházközségeknek, a kar-nagyoknak, az éneklőknek, hogy soha ne haljon el a vallásos ének a közösségekben. Mert aki énekelni tanít, élni tanít. És mi élni akarunk.

SZÉKELY KINGA RÉKA

Csak az hal meg, akit elfelednek

Súlyos betegség után elhunyt vitéz Ilkei Ferenc (1951–2022), Vargyas község egykori polgármestere.

Elveszítette a családját, melyet rajongásig szeretett. Elveszítette szülőfaluját, ahol hosszú éveken át lelkesen munkálkodott annak felemeléséért, fejlesztéséért. Itt indult 71 évre terjedő élete 1951-ben. Vargyasi általános iskolai, kézdivásárhelyi mezőgazdasági és baróti elméleti líceumi tanulmányai befejezése mellett szülőfalujában alapított családot és dolgozott, miközben óriási szorgalommal képezte magát és szenvedélyesen foglalkozott a népi hagyományokkal, a magyarságtörténettel. Ilkei Juliánával kötött házasságát Isten két leánygyermekkel áldotta meg: Júliával és Ildikóval.

Nyílt természetének köszönhetően rengeteg ismerőse, barátja volt. A forradalom után lett falujá-

nak polgármestere. Hosszú éveken át igyekezett legjobb tudása szerint végezni vállalt munkáját. Amikor a nyugalomba vonulás ideje elérkezett, ő akkor sem lankadt.

Visszagondolva élete megtett útjaira, írásban rögzítette azokat az eseményeket, amelyeket átélt.

Sok mindent összegyűjtött, megörökített, hogy legyen az utána jövőknek, amiből okulniuk.

Fontos volt számára a családja, népe, hite, és ez adott erőt neki mindig.

Most, hogy elment, annyi mindent visz magával és mégis annyi mindent hagy maga után. Élni fog övéinek, barátainak, falustársainak szívében. Most talán fentről figyel, és hite szerint élni fog emlékeinkben.

Isten veled, Ilkei Ferenc! Köszönjük munkás életedet családdodért és népedért!

Május 6-án adta vissza lelkét Teremtőjének, temetésére május 8-án került sor a vargyasi ravatalozóból.

ANDORKÓ FERENC

Nagyajtai Péterfi Sándor emlékére

„Onnan jöttem, ahol csokorba szedték a vadrózsákat”

Május 16-án délelőtt érkezett a telefonhívás: hirtelen elhunyt Péterfi Sándor. Egy nappal korábban, vasárnap, a sepsiszentgyörgyi gyülekezet és a nagy család együtt ünnepelte Péterfi Ágnes beiktatását, másnap pedig letaglózott a szomorú hír: hatvanhatodik életében meghalt Péterfi Sándor nyugalmazott unitárius lelkész.

1991-ben harmadéves teológus voltam, amikor először találkoztunk; váratlanul és bejelentetlenül toppantunk be mint a székykeresztúri első ifjúsági konferencia szervezői és résztvevői a csekefalvi papi lakra. Szívesen fogadott, megosztotta velünk kenyerét és borát, és hajnalhasadtáig beszélgettünk. Azóta sokszor eszembe jut egyik kedvenc és a beiktató istentiszteletin (Csekefalva, Küküllődombó) is idézett bibliai verse: „ezüstöm és aranyam nincsen, de amim van, azt adom neked...” (ApCsel 3,6) Péterfi Sándor bőven adott gazdag lelkének aranyából és humorának kiapadhatatlan ezüstjéből mindazoknak, akiket ismert és alázattal szolgált.

Középajtáról indult élete 1955. augusztus 10-én. A hazának és a magyar művelődésnek oly sokat adó szerteágazó Péterfi (-fy, -ffy) család leszármazottja. Mint maga is mondogatta, „onnan jött, ahol csokorba szedték a vadrózsákat”. Középiskoláit Baróton fejezte be 1974-ben, majd két évvel később, az 1976/77. tanévben a sikeres felvételi után megkezdte tanulmányait a Kolozsvári Egyetemi Fokú Egyesítes Protestáns Teológiai Intézetben. 1980. szeptem-

ber 26-án szakvizsgázott, ezt követően nevezték ki az egykor jobb napokat látott aprócska gyülekezetbe, Kidébe. 1980. november 1-től 1983. június 30-ig volt a település unitárius lelképásztora. A dobokai vár vidékét az Udvarhely vármegye székykeresztúri járásához tartozó Csekefalvával cserélte fel. A gyülekezet meghívását elfogadva 1983. július 1-jével itt folytatta lelkési szolgálatát 1992. január 31-ig. Pappá szentelésére 1984. december 2-án került sor a tordai zsinaton. Tizenegyedmagával ünnepélyes esküt tett, hogy az *unitárius egyház előhaladásáért semmit el nem mulaszt és semminemű terhes szolgálatot ki nem kerül*, és esküjéhez minden szolgálata helyén hű maradt.

1986-ban kötött házasságot Benczö Erikával, e házasságból született Sándor (1987. június 18.) és Dénes (1989. március 6.), mindkét fiú a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégiumban érettségizett. Ötévnyi kislomsoli szolgálat után 1997. október 1-től a küküllődombói egyházközség hívta meg lelkészáért. Október 12-én tartott beiktató ünnepségén beszédét az 1Móz 12,1 és az ApCsel 3,6 alapján mondta.

Lelki kincseit 2018. július 1-jéig osztotta meg a nagy múltú Küküllő menti egyházközségben, harmincnyolc évnyi szolgálat után egészségügyi okok miatt kérte nyugdíjazását. A Péterfiék ősi fészkeben, Középajtán kívánták eltölteni a békés nyugalom éveit. Hazatért rokonsága közé, arra a földre, amelyből vétetett, oda, „ahol csokorba szedték a vadrózsákat”, és ahol őt is az örökké élők csokrába kötötte életünk adója és Ura.

Emléke legyen áldott, pihenése csendes, Isten adjon vigasztalást ittmaradó szeretteinek.

K. S.

Egyetemes egyházi gyermektáborok

A Magyar Unitárius Egyház és az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet idén egyetemes egyházi gyermektáborokat szervez. Július 4–9. között Várfalvára várják a 8–10 éves gyermekeket, július 11–17. között a 2020–2021-ben konfirmált fiatalokat várják a konfirmandusok első mozgótáborába, majd július 25–31. között az idén konfirmáltakat a második

mozgótáborba. (Az idén konfirmáltak táborában már beteltek a helyek!) Mindkét mozgótáborban Kolozsvártól Nagyajtaig unitárius helyszínekre utaznak az ifjak. Augusztus 1–7. között ifjúsági tábor várja a 11–13 éveseket Várfalván. A várfalvi gyermek- és ifjúsági tábor személyenként 250 lejbe kerül, míg a konfirmandusok mozgótáborában való részvételi díj 370 lej. A részletekről a lelkési irodákban vagy a jobbagyuliam@gmail.com e-mailcímen lehet érdeklődni.

SZERETETSZOLGÁLAT

A születés hete 11. kiírása Székelykeresztúron

A Gondviselés Segélyszervezet május 2–8. között szervezte meg a 11. születés hete rendezvénysorozatot Székelykeresztúron.

A kezdőprogram a Csiribiri mozgásfejlesztő torna volt, amelyre olyan 1–4 év közötti gyermekeket vártunk, akik nem tudnak egy helyben ülni, és szívesen fedezik fel a kúszás, mászás, pörgés, forgás, gurulás, ringatózás, futkározás, lóbálás, háton zötyögés, vagyis a térben való mozgás örömeit.

A rendezvény második napját Gáspár-Babos Lilla, a Városi Bölcsőde igazgatója nyitotta meg, bemutatva az intézményt azoknak az édesanyáknak, akiknek gyermekei hamarosan a bölcsődei élet részesei lesznek. Fontosnak és hasznosnak találjuk ezeket a nyílt találkozásokat, ahol őszinte párbeszédet folytathatnak a szülők az intézmény képviselőjével a felmerülő kérdésekről, gondokról, aggályokról. Ugyanezen a napon Muszka Henrietta gyógytornász, korai fejlesztő tartott előadást *A mozgásfejlődés mérföldkövei az első 2 évben* címmel. „Minden baba mozgásfejlődése picit különbözőképpen alakul, de ugyanarra a sémára épül fel. Korai fejlődés: prevenció, korrekció, a fejlődés nyomon követése.” Az előadás során a szakember gyakorlati tanácsokkal is ellátta a fiatal édesanyákat.

A harmadik napon Boné Réka LoveYourBelly- és kismamajóga-oktató, *A LoveYourBelly módszer: sérült, meggyengült hasfal – szülés utáni regeneráció* című előadását hallgathatták meg az érdeklődők. A szétnyílt hasizom kiváltó okairól, annak regenerálásáról, esetleges megelőzéséről, a helyes testtartásról beszélt az

előadó. Továbbá arról, hogy a szétnyílt hasizom nemcsak esztétikai probléma, hanem egyéb egészségügyi problémákat is maga után von, amellyel foglalkoznunk kell.

A negyedik nap Lukács Gabriella babamasszázs-oktató és Szabó-Bilibók Emese szoptatási és hordozási tanácsadó voltak a vendégeink, akikkel az érzelmi biztonság megalapozásának témakörét jártuk körbe, és hordozós foglalkozáson vehettünk részt. Közös gondolkodásra hívtak bennünket, amely által meg erősítést nyerhettünk anyaságunkban.

Az ötödik nap a Kerekítő volt. Lukács Gabriella Kerekítő-foglalkozásvezető délelőtt két csoportban várta a kisgyermeket nagyanyáinktól örökölt népi mondókákkal, sok ritmus- és népi hangszerrel és Kerekítőmanóval. Délután családi Kerekítőre került sor, amely nagy népszerűségnek örvendett.

A hatodik nap elérkeztünk rendezvényünk fénypontjához, a babakocsis felvonuláshoz és születésfavató ünnepséghez. A tavaly százharminc kisgyermek született Székelykeresztúron. Százharminc kiscsillag, akiknek kívánjuk, hogy túlragyogva családjaik életét, Székelykeresztúr közösségének is fényei, világosságai lehessenek.

A hetedik napon ünnepi istentisztelettel és anyák napi műsorral zárult a 11. születés hete a székelykeresztúri unitárius templomban.

Köszönjük a fent említett intézmények, szakemberek lelkes munkáját, nélkülük nem valósulhatott volna meg a rendezvény. Továbbá hálásan köszönjük a támogatást a Székelykeresztúri Polgármesteri Hivatalnak és a Bethlen Gábor Alapnak.

DEÁK RÉKA

Erdővidéki hírek

„Segítünk, hogy segíts magadon és másokon” jelíggel újraindítottuk a Gazdálkodj okosan programunkat. Ezúttal három család kapott egy-egy disznót, hogy felneveljék azokat. Abban egyeztünk meg, hogy

minden disznó után két kismalacot visszakupunk, amelyeket más családoknak adományozunk, elindítva ezzel egy közösségi segítség-láncot a családok között. A többi malacot a család felnevelheti saját használatra vagy eladásra, ezzel is hozzájárulva a család jólétéhez. Sok sikert és kitartást kívánunk minden gazdának!

A fentiek megvalósítása közben, május 18-án huszonöt családnak vittünk ötven friss, meleg kenyeret Baróton és Vargyasón. A németországi adományokból származó lisztből az ErPék pékség segítségével tudtunk örömet szerezni, amelyért ezúton is köszönetet nyilvánítunk. A kenyeres segélyakciót Erdővidék más településeire folytatjuk.

PÁJER GYÖRGY SZABOLCS

NŐK VILÁGA

A csoda folytatódik...

SIMÓ MELINDA

• Az *Unitárius Közlöny* idei januári számában megjelent *Egy abrosz és másolata* cikkünkben beszámoltunk arról, hogy az UNOSZ vándorabroszának másolata elindult Szentendre felé. Ebben az írásban az abrosz megérkezéséről, az állandó helyéről és élményeinkről szeretnénk a *Közlöny* olvasóit tájékoztatni. Az élménybeszámolók közül Györke Irmáét tartalmazza ez az írás, a varrókör asszonyainak további személyes vallomásait a *Nők Világa* nyári számában olvashatják majd. Mi, az abroszt összevarró asszonyok meghívót kaptunk a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum legújabb tájegységének, az Erdély I. ünnepélyes megnyitójára. Lelkesedésünket fokozta a tény, hogy a kiállítás megnyitására Novák Katalin köztársasági elnököt kérték fel. Ám akkor értettük meg igazán, hogy a nagyságrendek fölülmúlják a fantáziánk határait, amikor május 19-én reggel megérkeztünk a helyszínre. Ámulva figyeltük a székyudvarhelyi postahivatalt, a sepsiszentgyörgyi ügyvédi iroda, a székykeresztúri gyógyszertár, egy marosvásárhelyi kávéház másolatai alkotta városi teret. Ezekhez csatlakozik a falusi egység mintegy kilenc-tíz portával, templommal, iskolával, kultúrházzal. A kiskedei kultúrház falain talált helyett az UNOSZ vándorabroszának másolata. A kultúrház mellett kaptunk egy sátrat, amelyet portékáinkkal, azaz varrottasainkkal alakítottunk hozzánk illővé. A megnyitó ünnepségen dr. Cseri Miklós, az intézmény főigazgatója hangsúlyozta, hogy az erdélyi egység elkészítése szerint segít a trianoni traumák feldolgozásában, amelynek következményei máig hatnak, és jórészt feldolgozatlanok. Igényes művészeti blokkok törték meg az ünnepi beszédek, hallhattuk Kányádi Sándor *Vannak vidékek* című versének zenés feldolgozását a Kaláka együttes előadásában, láthattuk vidékünk tájegységeinek fergeges táncait, Bartók-műveket hallgathattunk, majd Novák Katalin köztársasági elnök és Kató Béla, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke mondott beszédet.

Az erdélyi épületeket Balog Zoltán püspök, a Magyarországi Református Egyház zsinatának lelkészi elnöke, Kovács Gergely gyulafehérvári érsek és Kovács István unitárius püspök áldotta meg. Ezután Novák Katalin elnök ellátogatott a mi portánkra is. Portának nevezzük a kiskedei kultúrház másolata mellett felállított sátrat, amelyet kézimunkáinkkal és UNOSZ-kiadványokkal díszítettünk. Itt adtuk át ajándékunkat, egy Györke Irma által festett faládát. A „kincsesládába” rejtettünk egy gyülekezeti képet, egy könyv-

jelzőt, egy festett unitárius címert, egy adathordozót Pákei székyudvarhelyi templomterveivel, egy széky zászlót, valamint egy varrottast. A gyülekezeti kép anyák napján készült, amely alkalomra népviseletet öltött, aki csak tehetett. A kézzel varrt zsebkendő jelképnek szántuk, mert asszonyaink a népviselet kiegészítőjeként hordják, de falvainkban még az is szokás, hogy a lány kapujába majálisfát állító legény kap ilyent. A könyvjelzőt szimbólumnak szántuk, azt kívánjuk vele, hogy elnök asszony hivatását nagy-nagy bölcsességgel tudja betölteni. A festett unitárius címmel Novák Katalin vallásunk iránti kíváncsiságát szeretnénk fokozni. Pákei-terveket másoltunk egy adathordozóra, mert számunkra felért a csodával, amikor rátaláltunk e kincsekre. 2018-ban kezdődött a székyudvarhelyi belvárosi templom belső és külső felújítása, eközben találtuk meg a Pákei Lajos által készített eredeti terveket, amelyeket azóta restauráltak. Az újonnan felfedezett terveket Dávid Gyula, a Pákei-hagyaték ismerője és kutatója is megtekintette.

A porta után elnök asszony ellátogatott a kultúrotthonba is, ahol Dimény Csilla UNOSZ-elnök bemutatta neki a vándorabrosz másolatát. Némileg csalódott a varrócsoport, mert a bemutatóról nem kaptunk tájékoztatást, így csak később értesültünk erről. Ettől függetlenül mérhetetlen megtisztelésnek éltük meg, hogy munkánkkal hozzájárultunk a közfigyelem értékeinkre való irányításához. Hasonló érzéseink vannak, mint amikor egy gyermeket kiházasít a szülő – meggyőződünk, hogy jó helyre kerültek és továbbgyűrűznek az új otthonban azok az értékek, amelyet figyelmünk, szeretetünk nemesített az abroszba, így örömeire válik látogatóinak.

Szentendrei élményeiről így vall Györke Irma, a „gyermek” szellemi nevelője: „Amikor az unitárius vándorabrosz másolatát elküldtük Szentendrére, még nem sejtettük, hogy a mi csodás történetünknek lesz folytatása. Akkor volt a hitünk és az odaadásunk, hogy még a jó Isten is azt akarta, hogy ennek ne legyen még vége. Örömmel fogadtuk a meghívást a skanzen megnyitójára. Hatalmas, feledhetetlen élmény ez a nagy esemény! Büszkén álltunk meg néhány fotóra az általunk összevarrt unitárius vándorabrosz előtt. Szívünk csordultig tele volt tisztelettel, alázattal, erdélyi hovatartozásunk szeretetével. Boldogsággal töltött el az a megnyugvás, hogy mi, unitárius asszonyok, ha kevéssel is, de hozzájárulhattunk hagyományaink megőrzéséhez. Felemelő érzés volt a köztársasági elnök asszonnyal való találkozásunk.

Hatalmas elismerésnek éltük meg az elnök asszony érdeklődését a varrókörünk tevékenysége iránt. A fotósok hadának sűrű kattintásai közepette jóleső érzés töltött el: azt éreztem, hogy önbizalmunk és hitünk megerősödik és erőt, biztatást kapunk a további tevékenységeink folytatásához. Az már az isteni gondviselés hatalma volt, amikor spontán módon közös fotó

is készült. Novák Katalin mellett állva olyan pozitív energiával töltekezhettem, ami életem során elkísér a közösségünkben kifejtett munkámban.

Kimondhatatlanul hálásak vagyunk, hogy tehetünk valamit egyházunkért, hitünkért, magunkért. Köszönet minden kedves szervezőnek, aki hozzájárult ahhoz, hogy ismét átélhessük a mi csodánkat.”

Közgyűlés Csehétfalván

Két év kihagyás után április 30-án, szombaton Csehétfalván került sor a Székelykeresztúri Unitárius Egyházkör nőszövetségeinek évi közgyűlésére, ahol tizenhét egyházközségből összesen ötvenkilenc asszony képviselte közösségét.

Együttlétünket áhítattal kezdtük, Mátéfi Tímea énlaki lelkész imáját követően Lőrinczi Lajos csehétfalvi lelkész, egyházunk közügyigazgatója a főhatóság, míg Csáki Levente esperes az egyházkör részéről köszöntötte az asszonyokat. Az UNOSZ nevében Tódor Éva szólt az asszonyokhoz, neki köszönhetően szólalt meg az orgona is.

A közgyűlés megalakulását követően elhangzott az összesített jelentés – a 2021. év nőszövetségi tevékenységről szóló beszámoló, valamint a lelkészi jelentések alapján. Eszerint 273 aktív nőszövetségi tag van egyházkörünkben. Ha nincs is szervezett nőszövetség mindenhol, a gyülekezetek zömében asszonyaink jelentős hátterei, alapjai a közösségi tevékenységeknek, életnek. Tizenegy olyan nőszövetségünk van, amelyik nőszövetségi zászlóval rendelkezik.

Az elmúlt két esztendő közösségi munkáinkat szűk keretek közé szorította, a korábban megszokott, jól működő programokat a pandémia miatt nem tudtuk vagy csak szerény körülmények között lehetett megszervezni, de asszonyaink találékonyságát tükrözik a beszámolók, amelyek így is gazdagon gyümölcsöző és változatos munkáról tesznek biztosságot.

A múlt év legkülönlegesebb, leglátványosabb egyházköri szintű megvalósításának az új UNOSZ-vándorabroszhoz elkészült háromszögek kivarrását, varratását tarthatjuk, amely a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum felkérésére készült, egy állandó kiállítás részeként. Ehhez a következő gyülekezetek küldtek háromszöget a mi egyházkörünkből: Alsóboldogfalva, Bencéd, Csehétfalva, Csekefalva, Énlaka, Fiafalva, Firtosmartonos, Firtosváralja, Gagy, Kadács, Kis-solymos, Kobátfalva, Korond, Kőrispatlak, Nagymedesér, Siménfalva, Szent-ábrahám, Székelykeresztúr, Székely-

szentmihály, Tordátfalva, Újszékely. Összesen huszonegy gyülekezet asszonyai. Hatalmas munka volt, rengeteg szervezési feladattal, utánajárással, de Istennek hála egy gyönyörű, sokszínű vándorabrosz létrejöttét segítettük mi is a magunk háromszögeivel! A kiállítás megnyitójára 2022. május 19-én került sor Szentendrén, ahol egyházkörünket is képviseltük.

Lelkünk ujjonghatott Márk Attila verséneklő, daltulajdonos énekeit hallgatva, vele együtt dúdolván költoink verseit, emberi mélységeket és magasságokat bejárva. Később pedig felesége, Pál Tünde pasztorálpszichológus értékes előadásából tanulhattunk sokat magunkról, magunkért. Demeter Erika korondi lelkész végezte az istentiszteleti szolgálatot, amelynek során hasznos, bátorító üzenettel tarisznyalta fel nő-társait.

Ebédrel a Hagyományos Székely Jövő Központban vártak, ahol tovább folytatódhattak a jóízű beszélgetések, együtt örülhettünk az újratálalkozás lehetőségének.

Köszönet a szervezésben nyújtott minden segítségért az egyházkör vezetőségének és a nőszövetségi körök képviselőinek: Kibédi Enikőnek (Firtosmartonos), Lukács Máriának (Székelykeresztúr), Molnos Évának (Korond) és Péter Annabellának (Fiafalva). Bízunk benne, hogy minden résztvevő jó érzésekkel feltöltődve ment haza. Páratlan élmény volt, Istennek legyen hála érte!

MÁTÉFI TÍMEA

IFJÚSÁGI OLDAL

Huszonhét gondolat a Mamut körútról

MAGYARI ZITA EMESE

• Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet történelmének lapjai között kutató szembetalálhatja magát azzal a ténnyel, hogy sokadik éve már, hogy Mamut körutat szerveznek a fiatalok. A körút során kezdetben kilenc fiatal, majd tizennyolc, napjainkra huszonhét, Erdély különböző egyházközségéhez tartozó fiatal téli vagy tavaszi szünetét arra szenteli, hogy az egyletezés hagyományát, értékét, személyiséget formáló erejét átadja több száz fiatalnak mindössze négy nap alatt több száz kilométert utazva. Ez idén sem történt másképp, április 21–24. között három kisbuszszal huszonhét egyletes fiatal látogatott meg háromszázhatvannyolc egyletes korú fiatalat a Magyar Unitárius Egyház különböző egyházközségeiben. Igen, jól olvastad, 368. Igen, jól olvastad, egyletes fiatalok tettek azért, hogy a jövő épüljön, hogy unitáriusságunk életrevalósága továbbadódjon. Igen, jól olvastad, ők, az enyjebejnyézett fiatalok. Igen, könnyebb lett volna a telefonjukba merülni, pihenni, semmit tenni a vakáció ideje alatt, de nem így történt. Hogy miért fontos a fiataloknak mindez? Íme huszonhét gondolat a huszonhét mamutastól:

„Úgy gondolom, a Mamut körút azért fontos, mert az egyhangú és lehangoló világot újra feleleveníti, és vidámmá teszi.” (Nagy Nikolettá körispataki egyletes)

„Szerintem azért fontos a Mamut körút, mert nagyszerű lehetőséget ad arra, hogy új kapcsolatokra és új emberek barátságára tegyünk szert.” (Tódor Előd csíkszeredai egyletes)

„A Mamut körút során minden egyletben akartuk, hogy a pillanatnak értelme és tartalma legyen.” (Bálint Imola firtosváraljai egyletes)

„A Mamut körút azért fontos, mert összekapcsolja az egyleteket, és jó kapcsolatot alakít ki a mamutasok között is.” (Buzogány Bendegúz Atanáz székelykeresztúri egyletes)

„Szerintem a Mamut körút azért fontos, mert általa a központi egyletes csapat rengeteg fiatalhoz eljuttatja azt az üzenetet, hogy van egy egylet, amelyben jó együtt lenni. Így biztos támaszpontot hoz létre ahhoz, hogy a jövőben is mindig legyen egylet és mindig legyen Mamut körút.” (Dezső Szabolcs magyarsárosi egyletes)

„A Mamut körút olyan út, amely szíveinket összeköti, esélyt ad megismerni több száz fiatal, tiszta lelkű egyleteket, akik majd továbbviszik ezt a csodát, az ODFIE-t.” (Novák Attila tordai egyletes)

„Számomra a Mamut körút megmutatta, mennyire fontos az összetartozás, hogy kis biztatással és

akaratlanul hatalmas dolgokat érhetünk el.” (Ferencz Tímea felsőrákosi egyletes)

„Érdekes, hogy akiket régebb én vártam, az most én voltam.” (Fülöp Írisz székelyudvarhelyi egyletes)

„Számomra a Mamut új kezdetet, új felfogást, gondolkodásmódot kínált. Láttunk, tapasztaltunk és kis lépésekben, de cselekedtünk is, és ez mindent megért.” (Andrészek Boglárka székelyudvarhelyi egyletes)

„Számomra a Mamut varázslatos, szavakba aligha fogalmazható, élményekben gazdag esemény volt. Rengeteg új embert ismerhettem meg, akikkel szoros kapcsolatot alakíthattam ki, a meglévőket pedig erősebbé kovácsolhattam. Hihetetlenül boldog voltam, amikor meghívtak erre az Erdély-szerte ismert körútra, ahol rengeteg ambíciós fiatallal találkozhattam. Öröm volt látni, ahogy a szikra fellobban a minket várók szemében, és izgatottan várják, milyen programmal készülünk számukra. Legszebb élményként az maradt meg, amikor egyik idősebb mamutas társunk rám nézett, és azt mondta nekem: kicsi Norbi, most már ne azt mondd, hogy ők, az ODFIE-sek, hanem mi, az ODFIE-sek, mert a jövő a ti kezetekben van.” (Barabás Norbert székelykeresztúri egyletes)

„Szoros ölelések. Csillogó szempárok. Valóra vált álmok.” (Farkas Ilka, az ODFIE főtitkára)

„A Mamut fontos az álmok megvalósítása miatt.” (Solymosi Boglárka csíkszeredai egyletes)

„A Mamut számomra a komfortzónából való kilépést, az életenergiát és a szabadságot jelenti.” (Demeeter Dorottya székelyderzsi egyletes)

„A Mamut nem akármilyen körút, nem csak sima kiruccanás a barátokkal, a körút hatalmas erőt rejt magában, amely az arcokra mosolyt csal és a lelkeket nemesíti.” (Széll Róbert segesvári egyletes)

„Nyolcadjára is fontos nekem a Mamut, ha meg tudnám mondani, hány arc, név, egyletterem, templom ugrik be, ha a Mamutra gondolok, akkor akár írhatnám, hogy ezerszer fontos nekem a Mamut. Minden eltöltött perc, elhagyott kilométerkö, beszélgetés, egyletezés azon életpillanatok közé fog tartozni, amelyek formálták a lelkem és jellemem.” (Isztojka Máté szentábrahámi egyletes)

„Ha visszagondolok az együtt eltöltött napokra, akaratlanul is mosolyra húzódik a szám. Eszembe jutnak azok a pillanatok, amelyek annyira hiányoztak a járvány időszaka alatt, amelyek miatt úgy igazán érdemes élni és egyletesnek lenni. Rengeteg emberrel találkoztunk, számos fiatalat neveltettünk meg, és megerősítést kapott a tény, miszerint nem vagyunk

egyedül, és érdemes újraindítani az egyletes gépezetet. A rengeteg élményért nagy köszönet minden fiatalnak, aki ott volt velünk, fogadott bennünket, és megmutatta rátermettségét. Sokszínűségekkel bearanyozták a napjainkat.” (Kondert Zsuzsanna marosvásárhelyi egyletes, az ODFIE alelnöke)

„Friss, bársonykék víz mosta át a megkérgesedett medret. Fiatalok, tizenévesek, őszinték és merészek arra, hogy üdeségükkel továbbéltessék a történelmet. Pont úgy, ahogy nekik jó. Mert most már az övék is.” (Nagy Norbert marosvásárhelyi egyletes, az ODFIE alelnöke)

„A Mamut körút talán a legfontosabb közösségi élmény, amely megengedi, hogy együtt nézzünk szembe csodákkal, bánattal, mosollyal és új, erős kötelékeket alakítsunk ki függetlenül attól, hogy mennyire vagyunk távol vagy közel egymástól.” (Szabó Lóránt sepsiszentgyörgyi egyletes)

„A Mamut körút érkezés és továbbindulás. Minden állomásról magunkkal visszük az egyletesek láthatatlan lelki fonálát, amellyel behálózunk egész Erdély egyleteinek világát. Ezért fontos. Lelkünk egymáshoz simuló utazása és megtartó hálóját.” (Szakács György sepsiszentgyörgyi egyletes)

„Egyszerűen nem mindennapi élmény. Rendkívüli folyamat, amely mint lánc köti össze az ok-okozati sémákat. Tiszta emberi érzés, amely nagyon hiányzik az emberek mindennapi életéből. Csodás lehetőség, amely épít, tanít és célként szolgál sokaknak. Olyan élmény, amely terjeszkedik minden irányba, egyre több és több embert érintve. Nekem nagyon kedves dolog a Mamut, mert világot viszünk olyanoknak, akik talán nem ismerik azt. Mi meg cserébe visszaigazolást kapunk, hogy igenis értelme van!” (Szilágyi Alpar sepsiszentgyörgyi egyletes)

„Kacagás és móka az egyletesek életében, összetartásra tanít.” (Szabó Balázs sepsiszentgyörgyi egyletes)

„Mamut: ahol több száz fiatal tükröt mutat neked, és mindegyikben látsz egy darabot abból az énekből, amelyik rég elveszettnek tűnt. A körút, ahol újra egyletesnek érzed magad, ahol meghallasz egy zeneszámot, és sírsz, ahol szavakból életfogytig tartó szlogenek lesznek, ahol minden kezdődik és sohasem ér véget, az a kanyar, amely önmagába ér vissza.” (Szabó Eszter sepsiszentgyörgyi egyletes)

„Ha az egyletes rendezvényeket kellene rangsoroljam aszerint, hogy melyiknek van a legnagyobb hatása az egyletek és egyletvezetők számának a növekedésére, a Mamut lenne az első helyen. Néhány nap, ahol a fiatalok

nem csak eljönnek egy rendezvényre (egyedül vagy barátokkal), jól érzik magukat, majd hazamennek, hanem miután eljönnek, és eltöltenek egy kis időt együtt, megtapasztalhatják az egyletezés varázsát, magába szippantó erejét, és hogy az ő összetartó erejük, kitartásuk elengedhetetlen ahhoz, hogy az addig létező – vagy formálódó – egyletüket fenntartsák. Régebb sokat gondolkodtam, hogy honnan kapta a Mamut körút a nevét, majd kaptam egy választ, ami a mamutok vándoréletmódjához kapcsolható. A válasz nem volt elég számomra, továbbra is ott volt bennem a kérdés. Az elmúlt évek Mamut körútjai során próbáltam megtalálni a magam választát. A mamutok már több évezrede kihaltak, de mi azért körutazunk évről évre, hogy Erdély szerte a lehető legtöbb településen maradjon fenn az egyletezés, ne engedjük kihalni. Lehet, hogy az a sok megtett kilométer, napi több leforgatott TikTok-videó vagy a sok-sok egyletes nevének észben tartása estére kimerített, de én minden percét szerettem.” (Vetési Eszter székelyudvarhelyi egyletes)

„Felemelő érzés volt látni, ahogy a fiatalok szeme csillog. Látni, ahogy másfél óra, amit velük töltünk, megnyitott egy kaput, ami egymás felé, a közösséggé váláshoz vezet, részben a hithez is, amit bennem is az ODFIE ébresztett fel egykoron.” (Héjja Gergely marosvásárhelyi egyletes)

„Számomra az idei Mamut körút mérföldkő volt. Mérföldkő, ami emlékeztetett arra, hogy ki voltam abban a pillanatban, amikor azt akartam eldönteni, ki akarok lenni. Mérföldkő, amit nem egyedül léptem meg, hanem 26 egyedi és számomra különleges emberrel, akikkel közösen ragadtuk meg a világot a gallérjánál fogva, és hódítottuk meg azt. Mérföldkő, ami megtanította, nem az út, nem is a cél a fontos, hanem az útítársak. Köszönöm neked, Mamut körút.” (Lőrinczi Zsófia szentábrahámi egyletes, az ODFIE alelnöke)

„Mindig különleges, mindig élmény, mindig jó, mindig más. Mindig más arcokért, más helyekért, más utakért, más kalandokért. Egy közös, hogy ebben a közel négyszáz szívben egyszerre dobban az egyletes erő minden tavasszal. Idén talán erősebben, mint valaha.” (Ilkei Árpád vargasi egyletes, az ODFIE alelnöke)

„Igen, tudom, kedves Olvasó, hogy huszonhét gondolatot ígértem, nem marad ki, valahogy így szólna: Mindezekért. Értük. Velük. Általunk, és legbelül vele és általa érdemes. Csak így lehet, annak hitével és bizalmával, hogy akár a horizont szélén emelkedő nap, a közösen festett álmokép percről percre válik valósággá.

EGYHÁZUNK HÍREI

● **Április 20-án Székelyudvarhelyen zajlott az Unitárius Lelkészek Országos Szövetségének tisztújító gyűlése.** Május 4-én pedig ugyanott megtörtént a régi-új tisztségviselők között a tényleges átadás. Csete Árpád, a homoródmáti gyülekezet lelkesze kilenc éven át töltötte be a lelkeszsövetség elnöki tisztségét. Az ULOSZ újonnan megválasztott elnöke **Demeter Sándor Lóránd**, a székelyderzsi gyülekezet lelkesze. A szövetség titkára **Kiss Zsuzsanna**, Ikland–Nagyernye lelkesze, pénztárosa pedig **Nagy Adél** recsenyédi lelkesz.

● **Május 1-től kezdődően Dénes Erzsébet püspöki kinevezést kapott a Siménfalvi Unitárius Egyházközség lelkeszi állásába.**

● **Május 2-án Kovács István püspök** a magyar történelmi egyházak vezetőivel együtt Budapesten részt vett Magyarország Országgyűlésének alakuló ülésén.

● **Május 12-én találkozott egyházunk és a Gondviselés Segélyszervezet képviselte a japán Rissó Koszei-kái buddhista szervezet képviselőivel**, akikkel több évtizedes partnerség köti össze egyházunkat a Vallásszabadság Nemzetközi Szervezetében (IARF). A megbeszélés fő témája az Ukrajnából érkező rászoruló megsegítése volt, illetve a résztvevők megállapodtak abban, hogy fontos a kapcsolatépítés és -ápolás a mindkét földrészen végzendő szeretetszolgálati munka érdekében. A japán egyház képviselői jelképes ajándékokat adtak át a JZSUK bentlakásában elszállásolt ukrainai háborús menekülteknek.

● **Május 15-én iktatták be Péterfi Zita Ágnes lelkeszt a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközség lelkeszi hivatalába.** Szabó Adél Júlia egyházköri közügyigazgató olvasta fel a lelkesz kinevezéséről

szóló püspöki okiratot, majd Péterfi Zita Ágnes és Kovács István főpásztor ünnepi beszéde következett. Ezek után Szabó Előd esperes iktatta be az új lelkeszt, átadva neki a templom kulcsát, a Bibliát, az úrvacsorai kelyhet és az egyházközség pecsétnyomóját.

● **Május 17-én Kárpátalján a Magyar Unitárius Egyház és a Gondviselés Segélyszervezet újabb segélyszállítmányt adott át a háború sújtotta országban élő rászoruló megsegítése céljából.** Kovács István püspök, Szabó László segélyszervezeti elnök, Vagyas Attila alelnök, Elekes Zsolt, a János Zsigmond Unitárius Kollégium iskolalelkesze Beregszászon találkozott, és eszmecsere folytatott Zán Fábán Sándor kárpátaljai református püspökkel, Jim Wallace moderátorral, a Skót Egyház (Church of Scotland) vezetőjével, valamint Pepijn Trapmannel, a Holland Protestáns Unió vezetőjével. Együtt fejezték ki együttérzésüket, és biztosították támogatásukról kárpátaljai magyar testvéreinket és Ukrajna minden népét.

● **Május 19-én egyháztársadalmi szervezeteink küldöttei részt vettek Szentendrén a Szabadtéri Néprajzi Múzeum erdélyi épületegyüttesének megnyitóján**, amely az erdélyi falu és a székelyföldi városok lakóinak polgárosodó életét mutatja be. A székely kisvárost hat épület, az erdélyi falut öt porta és az egyházi telken álló unitárius templom, iskola, kultúrház jeleníti meg.

Egyházköri hírek

● **Háromszék-Felsőfehéri Egyházközség**

Május 17-én Ferencki Z. Sámuel műemlékvédelmi szakmérnök vetített képes előadást tartott a nagyajtai templomvár teljes körű felújításáról *Varjúvár kincsei* címmel a baróti művelődési ház Bodosi Dániel termében a Tortoma Önképzőkör

meghívására. Az esemény házigazdája Demeter Zoltán művelődésszervező, köri felügyelők voltak.

● Marosi Egyházközség

Május 7-én az elmúlt három esztendő konfirmálóinak részvételével egyház- és nemzetismereti kirándulást szervezett a Marosvásárhely–Kövesdombi Egyházközség Torda–Gyulafehérvár–Déva–Vajdahunyad-útvonalon. Tordán a vallásszabadság emlékművénél, Gyulafehérváron a római katolikus székesegyházban, Déván Dávid Ferenc emlékezete előtt, Vajdahunyadon a Hunyadiak emlékezete előtt tisztelegtek és hajtottak fejet a résztvevők. A dévai unitárius egyházközség gyülekezeti termében megpihenhettek és elkölthették ebédjüket.

A kirándulást Magyarország Kormánya és a Bethlen Gábor Alapítvány támogatta.

Május 15-én, a családok nemzetközi napján anyák és családnapi ünnepséget tartottak a marosvásárhelyi kövesdombi templomban. A vallásórás gyermekek Kerekes Csaba és Póra Zoltán tanárok irányításával léptek fel.

● Székelykeresztúri Egyházközség

Április 25–28. között Györgyi Rózsa Virág és Makkai-Ilkei Réka VII. osztályos tanulók, valamint Fodor-Árus Bence VIII. osztályos tanuló képviselte a Berde Mózes Unitárius Gimnáziumot a XI. Nemzetközi Keresztúr Nevű Települések Diáktalálkozóján. A gimnáziumot Székelykeresztúr önkormányzata kérte fel, hogy képviselje a települést a találkozón, amelynek házigazdája Sárkeresztúr volt. A diákok jól megszervezett és változatos vetélkedőn vettek részt, ahol nagyon ügyesen helyt álltak.

A találkozó diákrésztvevői közös táborozásban részesülnek a nyár folyamán a Magyar Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának jóvoltából.

	2	Tápláló	Luxem- burgi autó- jelzés		Szemmel érzékelő Skálahang	Kerti szerszám	Málta autójele	Előidéző	Glédába áll	145 éve, 1877. szeptember 30-án született Marosvásárhelyen Kelemen Lajos történettudós, művészettörténész. 1. Maros megyei falu, itt bukkant értékes mennyezetfestményekre. 2. Királyi közjegyző, családjánál volt házitanító Kelemen. 3. Tisztsége az unitárius egyházban. 4. Ez is volt Kelemen Lajos. 5. Kelemen történelemtanára volt Kolozsváron.				
Germá- nium vegyjele			1 Porciózó											
Nedvszívó papír							Knock out Az udvaron							
Óvoda					Ciceró kora Kézzel jelez									
Bizonyos ideje				Római egyes Caesar korabeli		Mára- marosi folyó Nóta								
4										Törvényes ügy jelzője	Fizetési mód	3 Nedv		
Amper		Tanít Formálás						Lengyel város Estefeje!						
Francia zene- szerző					Liter Illetve		Egy évezred Hűvös angolul							
Albán város						Növény- kezdemény Kezd a végén!						Észak Származik		
Spanyol napilap			Villanyégő Gót király volt					Mell Kezünkön van						
Csernáton vára				...-kapok, bunyó Indok					Bánt Mely személyt?					
Takarmányt tartósít Névelő						Népies lyuk A föld felé				Tetejére Esküvő				
					Liter Jó franciául		Vonat fut rajta Török sapka				Doktor Segélykérő jel			
Támadás Erőd				Célba- érkezés Állóvíz								Nulla Skálahang		
Álmosság jelét mutató						Bosszús szó Szén vegyjele			Életút Nagyon rég					
Norvég autójel		5											F	

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Megbízott szerkesztőbizottság: dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő, Koppándi Júlia médiareferens, Rácz Norbert Zsolt főjegyző, felelős szerkesztő. **Munkatársak:** Asztalos Klára (Nők világa), Magyar Zita Emese (Ifjúsági oldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Szombatfalvi Etelka (Gyermekeoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat).

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella.

Nyomtatás: Idea Nyomda, Kolozsvár.

Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.
tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927; kozlony@unitarius.org
A lapszám letölthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0264 596 478.

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem őrünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Támogatók: Romániai Magyar Demokrata Szövetség és Communitas Alapítvány; Bethlen Gábor Alap.

Barangoló Isten országában

Kedves Gyerekek!

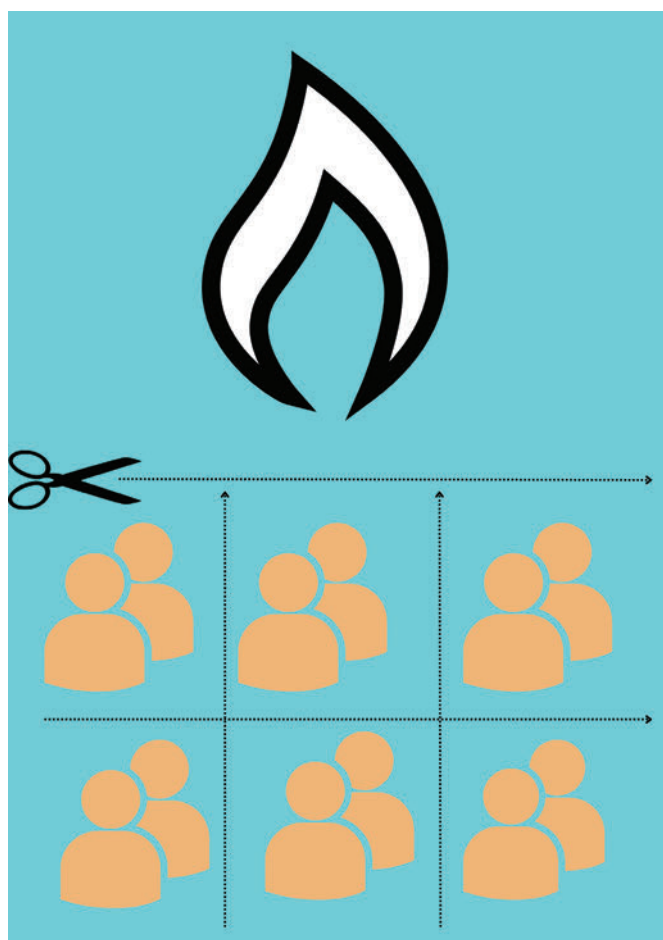
Végre beköszöntött a várva várt nyár. Az iskolában a tábla szélén már napról napra nő a betűsor: ó-ió-ció-..... (Bátran folytassátok, tudom, meg!) Remélem, hogy nem csupán június 1-jén, a hivatalos gyereknapkor vagytok szófogadóak, hanem minden egyes nap ott van tetteitekben, szemetek fényében az engedelmesség, a jószág és a szeretet. Kitarást kívánok az utolsó iskolai hetekben! Igyekeztek érdeklődni társaitoktól a legizgalmasabb regények felől, a legszebb versekről és kinti játékokról, hogy majd a hosszú vakáció egyszerre teljen tartalmasan és szórakoztatóan. Pünkösöd vasárnapján és nem csak, fogjátok meg szüleitek, nagyszüleitek kezét, és látogassatok el az istenházába, a templomba, ahol megsúgom, a meleg nyári napokon a lelki feltöltődés mellett igencsak kellemesen lehet hűsölni is. Vigyázatok magatokra és egymásra!

Feladatok

1. Olvassátok el figyelmesen az alábbi bibliai részt, amely a pünkösdről szól. Vegyétek elő a vízfestéket, fessétek meg azt a helyet, ahol az apostolok voltak, ezt követően vágjátok ki a lángnyelvet, az apostolokat, és ragasszátok fel őket festményeitekre. Amennyiben van még kedvetek szorgoskodni, az alábbi bibliai részt is kivághatjátok és felragaszthatjátok.

„Amikor pedig eljött a pünkösöd napja, és mindnyájan együtt voltak ugyanazon a helyen, hirtelen hatalmas szélrohamhoz hasonló zúgás támadt az égből, amely betöltötte az egész házat, ahol ültek. Majd valami lángnyelvek jelentek meg előttük, amelyek szétszörlottak, és leszálltak mindegyikükre. Mindnyájan megteltek Szentlélekkel, és különféle nyelveken kezdtek beszélni; úgy, ahogyan a Lélek adta nekik, hogy szóljanak.” (ApCsel 2, 1–4)

2. Talán szokatlan feladat, de annál izgalmasabb. Menjetek ki a szabadba, a kertbe, a rétre, ahová csak kiengednek szüleitek, és feküdjetek le a fűbe. Mit láttok? Remélem, csodaszép, ami elétek tárul, a pár felhő a nyári égbolton. Adott itt három felhő. A feladatokat a következő: hosszasan fürkészsze a felhőket biztosan felleltek majd egy-két érdekes formát bennük, és ha igen, akkor írjátok be a felhőkbe, hogy ti mit láttatok azokban körvonalazódni!

Hittel építők

• Márk Attila árkosi énekvezért nem kell bemutatni az *Unitárius Közlöny* olvasóinak: egyházunk kórustalálkozóinak rendszeres résztvevője a Régeni Áron Dalárda, amelynek ő a karnagya. Itt, a könyvajánló rovatunkban is találkozhattak már olvasóink a nevével. Legújabb kötete idén jelent meg a Hármass Alapítvány és a H-Press Kft. kiadásában Sepsiszentgyörgyön. Ezúttal hely- és egyházközség-történeti kutatásait adta közre *Az Isten láthatóképpen elősegél. Barabás János emlékiratai* c. kötetében: az árkosi egyházközség levéltárában található iratok közül kettővel foglalkozik a szerző. Barabás János, Háromszék vármegye egykori „hites assessora” és az árkosi eklézsia jegyzője 1831-ben az új templom építéséről írt, 1843-ban pedig a torony megépítéséről jegyzett fel forrásértékű sorokat. Barabás János e két jegyzőkönyvét mindkét alkalommal tovább is folytatta, mint ami szükséges lett volna – az utókor szerencséjére! Az első szöveget Barabás még 1838-ban is bővítette (megemlékezett a szörnyű földrengésről), a másodikat pedig még 1850-ben is folytatta (lejegyezve a szabadságharc utáni nyomorúságos idők történéseit).

Márk Attila pedig ezeket a jegyzőkönyveket – amelyek túllépnek a jegyzőkönyv mint műfaj határain, és az emlékirat sajátosságai felé hajlanak – vette kézbe, mintegy az árkosi vártemplom 2031-ben esedékes kétszáz éves évfordulójára készülve, és tette mindenki számára elérhetővé e szövegeket.

A szerző nemcsak a két forrásszöveget adja közre mai magyar helyesírási elveink szerint átírva, de meghagyva a korabeli mondatszerkesztés és szókincs sajátosságait a szövegben, hanem magyarázó tanulmányokkal teszi érthetőbbé az érdeklődők számára az árkosi templom és torony építésének történetét. Az *Előszó, Az árkosi templom és torony 19. századi újjáépítése előtti története, Barabás János, az emlékiratíró és a Függelék* beszédes fejezetcímek: valóban a kötet megírásának indokairól, a templom történetéről, a forrásanyag szerzőjéről szerezhetünk tudomást az említett fejezetekben, az utolsó pedig az árkosi templomról készült képanyagot tartalmazza.

Ahogy elkezdünk belemerülni a kötetbe, és megismerkedünk a 19. század első felének árkosi eseményeivel, igazi múltbeli utazásba kezdünk. Ebben az olvasó nagy segítségére van a kevésbé ismert szavak lábjegyzetbeli magyarázata is. Nemcsak az árkosi szár-

mazásúak fogják úgy érezni, hogy büszkék lehetnek őseikre, hanem minden (templom)építő, a nehézségekkel farkasszemet néző, azoktól meg nem hátráló hívő ember is. Mert Árkos korabeli népében felmenőire ismerhetnek mindazok, akik a jóért fáradhatatlanul küzdenek, akik a közösségért, hitükért készek áldozatot hozni.

Barabás János gyökerei az okiratok tanúsága szerint a 16. századig vezethetők vissza: nemesi oklevéllel rendelkező székely gyalogkatona család sarjaként született 1787-ben. De nemcsak a nemességet örökölte felmenőitől, hanem a közösségért odaadóan tenni akarását is. Jó példáját követve ma is tehetünk erőnk, tehetségünk szerint közösségeinkért, amelyekből vésettünk, s amelyek élni fognak halálunk után is, ha tesszük, amit tehetünk, de azt becsülettel és feltétel nélkül, szembeszállva a nehezítő körülményekkel.

U. K.

Andorkó Ferenc ny. lelkész (Vargyas), **Buzogány-Csoma Csilla** kórházlelkész (Sepsiszentgyörgy), **Deák Réka**, a Gondviselés Segélyszervezet székelykeresztúri munkatársa (Székelykeresztúr), **Elekes Zsolt** iskolalelkész (Kolozsvár), **Farkas Orsolya** iskolalelkész (Székelykeresztúr), **Fekete Levente** lelkész (Nagyajta), **Ferenczi Z. Sámuel** műemlékvédelmi szakmérnök (Árkos), **Ilkei Loránd** teológiai hallgató (Vargyas), **Kinda István** muzeológus (Erdőszentgyörgy), **Kovács Sándor** egyháztörténész (Kolozsvár), **Lakatos Sándor** iskolaigazgató (Székelykeresztúr), **Lőrinczi Botond** lelkész (Homoródvárosfalva), **Mátéfi Tímea** nőszövetségi elnök (Énlaka), **Nagy Norbert** teológiai hallgató (Kolozsvár), **Pájer György Szabolcs**, a Gondviselés Segélyszervezet erdővidéki munkatársa (Vargyas), **Rácz Mária** lelkész-vallás tanár (Kolozsvár), **Simó Melinda** iskolapszichológus (Székelyudvarhely), **Székely Kinga Réka** hitéleti előadó-tanácsos (Homoródjánosfalva)